

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Lärosäte: Malmö universitet

Yrkesexamen: Förskollärarexamen

Skriv en självvärdering för den utbildning som leder fram till den examen som ska utvärderas. Basera självvärderingen på de bedömningsgrunder som ingår inom följande bedömningsområden:

- förutsättningar
- utformning, genomförande och resultat
- studentperspektiv
- arbetsliv och samverkan

För vägledning i skrivandet av självvärderingen se: *Vägledning för utbildningsutvärderingar på grundnivå och avancerad nivå.*

- Självvärderingen indelas i enlighet med rubrikerna som anges nedan. Eventuella underrubriker kan lärosätet fritt besluta om.
- Lärosätet ombeds att göra en så reflekterande självvärdering som möjligt, identifiera styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra att hög kvalitet nås i utbildningen. Tyngdpunkten på självvärderingen ska ligga mer på värdering än på beskrivning. Lärosätet ombeds belysa med exempel.
- Redogör för utbildningen i sin helhet och relatera till utbildningsvetenskapliga kärnan, verksamhetsförlagd utbildning och ämnesstudier och ämnesdidaktik där det är relevant.
- Självvärderingen ska utgå från aktuella förhållanden för utbildningen.
- Självvärderingen ska inte överstiga 30 sidor exklusive bilaga.
- Självvärderingen ska kunna stå för sig själv, dvs. det ska inte inkluderas länkar. Om lärosätet anser att kursplaner/utbildningsplaner krävs för att styrka något kan dessa laddas upp i UKÄ Direkt.
- Som bilaga till självvärderingen ifylls lärartabellen.

Beskrivning

Förskollärautbildningen i Malmö inrättades redan 1963, och utbildningen karaktäriseras av en lång tradition och kunskapsuppbyggnad som sker i ett nära samarbete med förskolor i regionen. Dagens utbildning ges sedan 2011 i enlighet med nuvarande examensordning. Den omfattar 210 hp, varav 120 hp omfattas av förskolepedagogiskt område, 60 hp utbildningsvetenskaplig kärna (UVK), samt 30 hp verksamhetsförlagd utbildning (VFU). I utbildningsplanen ingår två lokala mål utöver de nationella examensmålen. Den student som utbildar sig till förskollärare vid Mau ska ”visa kunskap om och förmåga att beakta innebörden av interkulturalitet, medborgerlig bildning samt lärande för hållbar utveckling i pedagogisk yrkesverksamhet” samt, ”visa kunskap om och förmåga att beakta sambandet mellan det ämnesspecifika språket och barns kunskapsutveckling ur ett första- och andraspråksperspektiv”. De lokala målen präglar utbildningens profilering för en likvärdig, flexibel och vetenskapligt förankrad förskolepedagogik, med koppling till regionens befolkning och förutsättningar.

Det förskolepedagogiska området studeras som fördjupningsämne och benämns Barndom och lärande för att understryka den bredd av kunskaper och vetenskapliga perspektiv som professionen medger. UVK studeras dels integrerat i fördjupningsämnet (24 hp), dels inom fyra specifika UV-kurser om totalt 36 hp. VFU studeras i fem kurser om 6 hp fördelade jämnt över utbildningen och inleds med en introduktionsperiod (utan examination) för att studenten ska få möjlighet att bekanta sig med en förskola och reflektera över sitt yrkesval tidigt i utbildningen. VFU är integrerad med den campusförlagda utbildningen på ett sätt som verkar för studentens kunskapsutveckling och professionsutövande i progression. Under Måluppfyllelse beskrivs detta genom redogörelse av mål och bedömning i VFU-kurserna III och V, eftersom dessa kurser på ett tydliggörande sätt representerar studentens förväntade kunskapsutveckling genom hela utbildningen, från förståelse och prövande, till färdighet och självständighet i relation till yrkesrollen.

Kursförteckning, antagning 2017 (BL: Barndom och lärande)

T1	BL: Introduktion, 15 hp BL: Förskolepedagogik, 15 hp	T5	Förskola, värdegrund och samhälle, 9 hp VFU III, 6 hp BL: Perspektiv på barndom och barns uppväxtvillkor, 15 hp
T2	Pedagogiskt ledarskap och omsorgsetik, 9 hp VFU I, 6 hp BL: Estetiska uttrycksformer, 15 hp	T6	Forskning och kritiskt förhållningssätt, 9 hp VFU IV, 6 hp Examensarbete i fördjupningsämnet, 15 hp
T3	BL: Literacy, 15 hp BL: Matematik, 15 hp	T7	BL: Verksamhetsutveckling, kvalitetsarbete och dokumentation, 15 hp BL: VFU V, 6 hp BL: Perspektiv på förskolläraryrket, 9 hp
T4	Utveckling, lärande och specialpedagogik, 9 hp BL: Naturvetenskap och teknik, 15 hp VFU II, 6 hp		

Utbildningens innehåll bearbetas successivt enligt en prövad struktur för studentens *kunskapsstillägnande i progression*. Utbildningen bygger i alla delar på de nationella examensmålen, läroplanen för förskolan, barnkonventionen och forskning av relevans för arbete i och utveckling av förskolans verksamhet. Utbildningens mål och innehåll bearbetas genom en variation av läraktiviteter och examinationsformer, som prövar studentens praktiska och vetenskapliga kunskaper. Förskolepedagogikens område introduceras inom en *grundläggande del* (termin 1 och 2) och innefattar studier om förskolepedagogikens och professionens bärande idéer, uppdrag och organisation, barndomshistoria och utvecklingspsykologi, samt pedagogiskt ledarskap och omsorgsetik. Under första terminen introduceras också ”akademisk litteracitet” (AL), en språkstödande verksamhet som är

integrerad genom utbildningen i progression (se Uppföljning, åtgärder och återkoppling). Studenternas grundläggande kunskaper följs upp och stärks genom de ämnesdidaktiska kurserna om vardera 15 hp, i utbildningens *påbyggnadsdel* (termin 2, 3 och 4). I dessa kurser studeras didaktik och metodik i undervisning med förskolans ämnesinnehåll, såsom estetiska uttrycksformer, svenska/språk, matematik samt naturvetenskap och teknik. Fyra kurser läses efter varandra för möjliggörande av samverkan och fördjupning. Det sk ämnesdidaktiska året inleds med en kurs om estetiska uttrycksformer och förskolans didaktik för förankring i relation till andra ämnen. Vetenskaplig förstärkning sker inom förskoledidaktik, undervisning och bedömning med tydligare och konsekvent forskningsanknytning inom dessa kurser, start ht 2018. (Se Uppföljning, åtgärder och återkoppling). I termin 4 ges också en kurs i specialpedagogik för förankring i förskoledidaktik och praktik.

Utbildningens tre sista terminer (termin 5, 6 och 7) erbjuder studier med *fördjupning*, och ställer högre krav på självständighet, reflektion och färdighet i studier inom både HFU och VFU. Progressionen blir tydlig i relation till innehåll som understryker utveckling av förskolans verksamhet, problematisering av förskolläraryrket, eller/och teoretisering och självständig analys av förskolans utbildning. Den fjärde UV-kursen förbereder studenter inför examensarbetet med studier inom vetenskapsteori. I det självständiga arbetet i termin 6 prövas studentens ämnesrelaterade kunskaper och analytiska förmåga i ett vetenskapligt arbete om 15 hp. Termin 7 ges på *avancerad nivå* vilket innebär högre krav på självständighet, kritisk reflektion och akademiskt skrivande.

Förskolläraryrket utbildningen vid Mau har sedan 2013 en *musikprofil* med separat antagning. Studenter i musikprofil följer ordinarie utbildningsstruktur, men erbjuds integrerade kursmoment med sång, instrument och musikdidaktik. Progressionen bygger på att studenterna under första året utvecklar grundläggande kunskaper i sång och instrument, som under år två följs upp med didaktiska studier i vilka musik prövas som former för förskolans undervisning. Under de sista terminerna fördjupas och teoretiseras studierna, och studenterna genomför ett examensarbete med musik i centrum för exempelvis undervisning eller utvecklingsarbete.

En *flexibel variant* av förskolläraryrket utbildningen riktar sig till studenter som redan är eller har varit verksamma i förskolans pedagogiska arbete under minst fem år. Utbildningen genomförs under sju terminer på helfart, med antagning varje vår. Den ges delvis på distans och nätbaserat. Den flexibla varianten följer samma kursstruktur som ordinarie utbildning, med undantag för den inledande terminen vars kurser tydligare baseras på studenternas erfarenheter, och VFU som är anpassad efter studentens yrkesverksamhet och erbjuder studenterna plats vid annan förskola än den där de eventuellt har sin anställning. Studenter har möjlighet att ansöka om att få kunskaper och färdigheter validerade.

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Förskolläraryrket har en stark ställning vid fakulteten som den största utbildningen. Ca 90 % av undervisningen utförs av medarbetare vid institutionen Barn, unga, samhälle (BUS) vilket möjliggör kollegialt samarbete, engagemang, och ett samlat och systematiskt kvalitetsarbete. Inom förskolläraryrket arbetar professionskunniga och vetenskapligt kompetenta medarbetare vilket framgår av bifogad tabell. Utöver angiven personal undervisar gästlärare med yrkeskompetens eller/och särskild spetskompetens inom exempelvis digitalisering, juridik och specialpedagogik, och lärare från partnerskolor i ämnesdidaktiska och metodiska moment. Handledare i VFU genomgår handledarutbildning om 7,5 hp i enlighet med avtal mellan lärosätet och skolor. För skolor som medverkar i försöksverksamheten för övningskolor är utbildningen obligatorisk. Avtalet följs upp systematiskt med skolhuvudmän och förvaltningschefer. BUS har det övergripande ansvaret för programmet och samverkar med fakultetens övriga institutioner för optimal kompetensförsörjning. Främst gäller det institutionerna Kultur, språk, medier (KSM), Natur, miljö, samhälle (NMS) och Skolutveckling och ledarskap (SOL). Fakultetens institutioner ansvarar för att säkerställa lärarnas individuella och sammantagna kompetens och samverkar inom programrådet för att följa upp lärarkompetens och kompetensförsörjning.

Kompetensutvecklingsbehov för såväl lärarnas individuella behov som för programmet identifieras och följs upp i medarbetarsamtal. Varje onsdag samlas BUS medarbetare för arbetsplatsträff, textseminarier, kursledarmöten, kompetensutveckling, forskningsseminarier där adjunkter/lektorer/professorer deltar. Sammantaget utgör de återkommande fora för kunskapsbyggnad inom det förskolepedagogiska området och skapar en naturlig bas för återkoppling till utbildningens studenter i undervisning och kursutveckling. En kompetensutvecklingssatsning under perioden 2016-2019 är att anställa förskollärare och förskollärare med doktorsexamen för att kvalitetssäkra utbildningen och garantera en yrkesadekvat och vetenskaplig förankring. Detta görs i ett skede med viss generationsväxling då ett antal lärare med förankring i förskolläraryrket går i pension. Hittills har åtta förskollärare anställts inom ramen för denna satsning. Under 2018 återvänder fyra adjunkter till tillsvidareanställning efter genomförd forskarutbildning och disputation vid olika/andra lärosäten. De har alla flerårig förankring i förskolläraryrket och en tidigare licentiatexamen genom medverkan i en av de nationella forskarskolor som institutionen ansvarat för i samverkan med andra lärosäten i Sverige (se Utbildningsmiljö). Under 2019 återvänder ytterligare en medarbetare med samma bakgrund och examina. Den fleråriga nationella satsningen på forskarskolor för att stärka och utöka antalet vetenskapligt meriterade lärare inom förskola har, genom institutionens engagemang och medverkan, betydelse för en stark kompetensbas i utbildningen idag. Vidare satsningar behöver dock göras framöver för att tillgodose kompetensförsörjning inom ett nationellt konkurrensutsatt område. 2017 deltog institutionen i en ansökan om ytterligare forskarskola, vilket vi avser att göra även 2019. Institutionen ser positivt på att adjunkter inom det förskolepedagogiska området genomför forskarutbildning, och inom ramen för fakultetens forskarskola "Lärande i mångkulturella samhällskontexter" har två doktorander i pedagogik anställts under innevarande läsår. Under vårterminen 2018 rekryteras (pågående process) en disputerad medarbetare med särskild kompetens inom kvantitativ metod, eftersom vi identifierat en brist i den

samlade kompetensen inom området. För säkerställande av studentens måluppfyllelse inom vetenskapliga metoder krävs såväl nyrekrytering som bred kompetensutveckling av befintlig personal. Mot bakgrund av institutionens expansion och generationsskifte rekryteras ytterligare en professor under 2018. Inriktning mot förskola och kompetens inom kvantitativ metod kommer att premieras vid tillsättning. En meriteringssatsning för lektorer sedan 2016 har inneburit att två lektorer (pågående process) ansökt om att bli docenter i pedagogik samt utbildningsvetenskap, och under kommande läsår kommer fyra lektorer att ansöka om att bli docenter i pedagogik. Under höstterminen 2018 påbörjar en adjunkt (förskollärare) forskarutbildning inom ramen för ett pågående FoU-program om undervisning i förskola och förskolans förstärkta uppdrag¹. Medarbetare och undervisande lärare från BUS, KSM och NMS kompetensutvecklas inom detta projekt för systematisk forskningsknytning av förskole- och ämnesdidaktik i utbildningen. Alla BUS adjunkter har eller kommer att avsluta magisterexamen under 2018. Sju adjunkter kommer att (två pågående) ansöka om att befordras till lektor i pedagogik under 2018. I samband med pensionsavgångar har institutionen KSM anställt två lektorer i svenska med inriktning mot de yngre åren/förskola under 2018. Vid institutionen NMS kommer en adjunkt inom en tvåårsperiod att befordras till lektor inom matematikämnet med inriktning mot de yngre åren/förskola.

Med fakultetens nya kvalitetssäkringssystem som implementeras ht 2018 kommer systematiken för att följa upp och säkerställa lärarkompetensen i programmet att förstärkas, inte minst genom en årlig strategisk uppföljning av lärarnas vetenskapliga, professionsrelevanta och högskolepedagogiska kompetens, baserad på underlag från prefekter, programnämnsordförande, utbildningschef (VFU) och samordnare för UVK. En kompetensförsörjningsplan upprättas för programmet för att säkerställa en adekvat lärarkompetens med en ambition om en balanserad könsfördelning. Utifrån en analys av kompetensutvecklingsbehovet bestäms teman för kompetensutveckling vid fakultetens årliga obligatoriska gemensamma utbildningsdagar.

Adjunkter har 10 % avsatt tid för kompetensutveckling. Lektorer har 20 % och professorer 30 % tid avsatt för kompetensutveckling och forskning. Forskningstiden utökas för flertalet medarbetare i form av aktivitetsmedel för forskning, fakultetsanslag, skrivareveckor (årlig utlysning), meriteringssatsningar (årlig utlysning) och externa medel (för närvarande fyra större projekt med koppling till förskola). Inom kompetensutveckling ingår högskolepedagogisk utbildning, exempelvis handledarutbildning som organiseras av Centrum för akademiskt lärarskap (AKL) vid Mau. Under våren 2018 har BUS initierat två specifika satsningar på kompetensutveckling för att förstärka genomförandet av utbildningen, dels inom grupparbete och kompetens att leda grupper (Se Uppföljning, åtgärder, återkoppling), dels en omfattande satsning på akademisk engelska för att säkerställa att lärarna ska besitta de språkliga kompetenser som krävs för att kunna stärka utbildningens internationella perspektiv och stödja studentens tillägnande av texter på engelska, internationella utbyten, och arbete i och för en mångkulturell förskola. Under höstterminen 2018 påbörjas en tredje riktad kompetensutvecklingsatsning som syftar till att alla medarbetare kan handleda studenter inom kvantitativ metod. Därutöver sker särskilda satsningar på kompetensutveckling individuellt eller i grupp utifrån behov som definieras i verksamheten på samtliga medverkande institutioner.

Fördelningen mellan professorer, docenter, lektorer och adjunkter framstår som rimlig med ungefär 75 % forskarutbildade medarbetare vid utgången av 2018. Medarbetare inom utbildningen är i stor utsträckning forskarutbildade och med något undantag bedriver alla, såväl lektorer som adjunkter forskningsprojekt eller projekt för att forskningsanknyta grundutbildningen. Såväl adjunkter som

¹ "Flerstämmig didaktisk modellering? Undervisning och sambedömning i förskola", 2018 – 2021, finansieras av IFOUS och Mau, vetenskaplig ledare professor Ann-Christine Vallberg Roth

lektorer (docenter) är kursansvariga och arbetar tillsammans i kurserna vilket garanterar studentens bearbetning och stöd inom både professionsrelaterade som vetenskapliga perspektiv, samt förståelse för samband dem emellan. Flertalet nyrekryterade medarbetare är förskollärare, och i huvudsak är lektorerna disputerade i pedagogik, vilket är särskilt betydelsefullt i vårt uppdrag med UVK och VFU. Ytterligare vetenskapliga kompetenser är sociologi, socialt arbete, genusvetenskap, antropologi, etnologi och historia vilka berikar det förskolepedagogiska områdets utveckling och fördjupning. Flertalet lärare är samtidigt involverade i såväl högskoleförlagd utbildning (HFU) som VFU, och förskollärare från partnerförskolor samverkar med lärare i campusförlagd utbildning genom seminarier inom VFU och övergripande utbildningsdagar. Ett utvecklingsområde är att involvera lektorer, docenter och annan forskarutbildad personal i tillräcklig utsträckning inom VFU, och samtidigt stimulera forskningsmiljön. Vår ambition är därför att fortsätta rekrytera lektorer med yrkesförankring, och med genomtänkt tjänsteplanering möjliggöra såväl forskning som deltagande i VFU. I ljuset av ovanstående satsningar på lång och kort sikt är vår bedömning att antalet lärare och deras sammantagna kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens innehåll, genomförande och uppdrag.

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

En förutsättning för att studenterna ska kunna delta i en forskande kontext är att utbildningen bedrivs i en forskande miljö. Vid Mau finns alla nödvändiga kompetenser för förskollärarytbildning samlad vid en fakultet, Lärande och samhälle, som består av sex institutioner organiserade efter ämnesområden. Här finns en sammanhängande organisation dels för administration av lärarutbildning, dels för forskning och forskarutbildning inom utbildningsvetenskap. Inom dessa områden bedrivs forskning och utvecklingsarbeten inom tre delområden: utbildningssystemets organisation och professioner, ämnesinnehåll och ämnesdidaktik i olika utbildningar samt barns och ungdomars livsvillkor och identitetsskapande processer. Det finns följande forskarutbildningsämnen inom utbildningsvetenskap: Historia och historiedidaktik, Naturvetenskapernas och matematikens didaktik, Pedagogik samt Svenska med didaktisk inriktning.

Av tradition har institutionen BUS haft stort fokus på uppdraget att bedriva en av landets största förskollärarytbildningar. Under de senaste tre åren har ett arbete inletts mot att också vidareutveckla forskningsverksamheten, inte minst som en del av Malmö högskolas omvandling till universitet. Ett viktigt inslag i denna utveckling är inrättade av forskningsmiljöer (se nedan) vars syfte är att samordna institutionens forskningsverksamhet och att öka forskningsvolymen på sikt. För att säkra forskningsanknytningen av förskollärarytbildningen ska framtida finansiering och rekryteringar av forskande medarbetare ske i samklang med denna ambition. Under våren 2018 utlyses medel inom fakulteten för projekt riktade mot att forskningsanknyta förskollärarytbildningen. Samtliga medarbetare har möjlighet att söka dessa medel, och samverkan mellan forskande personal och personal med professionsanknytning uppmuntras. Forskning och utvecklingsprojekt med relevans för utbildningen kommer studenterna till del genom att de lärare som är knutna till programmet forskar, deltar i nationella och internationella forskningsnätverk och konferenser samt publicerar sin forskning inom områden av betydelse för utbildningen. Utbildningen leds av en samlad lärar/forskargrupp vilket möjliggör en förankrad kvalitetsutveckling och en god utbildningsmiljö. Vid BUS finns tre forskningsmiljöer med koppling till utbildningen. 1) Inom forsknings- och samverkansprojekten "Undervisning och sambedömning i förskolan" (Undif) och "Flerstämig undervisning och sambedömning i förskolan" (Fundif) är forskare engagerade i att vidareutveckla kunskap om vad som kännetecknar undervisning och sambedömning i förskola. Gruppen samarbetar med lärare från andra institutioner som medverkar i utbildningen, främst i de ämnesdidaktiska kurserna. Gruppens arbete ligger till grund för en omorganisation och forskningsanknytning av utbildningens ämnesdidaktiska delar². 2) Inom forskargruppen "Childhood and Education" (ChEd) bedrivs barndomssociologisk forskning med utgångspunkt i frågeställningar om relationer mellan barndom, utbildningsinstitutioner/praktiker och barns sociala, pedagogiska villkor. Gruppens forskning har betydelse för, influerar och utvecklar utbildningen i förhållande till dessa frågor. 3) Forskargruppen "Philosophical Studies of Education"

² Projekt som ligger till grund för forskningsanknytning inom ämnesdidaktik, "Flerstämig undervisning och sambedömning i förskola", 2016 – 2018, finansieras av IFOUS och Mau, vetenskaplig ledare professor Ann-Christine Vallberg Roth

(PSE) bedriver forskning om utbildningens grundfrågor, etik, lärarrollen och lärares professionalisering samt relationen mellan utbildning och politik. Gruppens forskning utgör en central del i kurser som behandlar omsorgsetik, värdegrundsfrågor och olika perspektiv på förskolläraryrket.

Det pågår ett flertal forskningsprojekt med relevans för fördjupningsområdet och våra studenter vid BUS och fakulteten. Ett par av dessa, som också sker i samverkan med Malmö stad, är "Opening up new spaces for preschool education in a diverse and migrating world", finansierat av Skolforskningsinstitutet och genomförs i samverkan med Malmö stad och Göteborgs universitet, och "Dilemma i förskollärares uppdrag - en studie mot bakgrund av ökad psykisk ohälsa hos förskollärare", som finansieras av Malmö stad. Studenterna kommer i kontakt med den forskning som bedrivs inom utbildningsmiljön på olika sätt, bland annat genom att forskande personal fungerar som lärare och/eller kursledare i utbildningens kurser som därmed knyter an till och utgår från pågående forskning och utvecklingsprojekt. Ett exempel på hur studenterna tar del av men också deltar i institutionens och fakultetens forskning är det "idétorg" som inleder kursen "Examensarbete i fördjupningsämnet" i termin 6. Här möter studenten forskare som presenterar pågående forskningsprojekt och 'bjuder in' till medverkan genom att föreslå frågeställningar och projekt inom olika områden. Åtta uppsatser skrevs föregående år inom ramen för ett av institutionens forskningsprojekt om förskollärares arbetsmiljö relaterat till ökande sjukskrivningstal (se ovan), vilket innebär att studenter ges möjlighet att medverka i pågående forskning.

Den forskningsanknutna och professionsrelaterade utbildningsmiljön följs systematiskt upp i ett programråd som ansvarar för att programmet utvärderas och utvecklas i enlighet med kvalitetsarbetet vid Mau och inom fakulteten. I fakultetens forskningsråd diskuteras strategiska frågor avseende forskning och forskarutbildning samt forskningsanknytning av utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Rådet ska vidare garantera att studenter ingår i kompletta miljöer där forskning integreras med utbildning och att studenter vid samtliga utbildningsprogram har möjlighet att gå igenom utbildningssystemet från utbildning på grundnivå till forskarnivå. För studenter som genomgått förskolläraryrket erbjuds fakulteten sedan lång tid tillbaka kurser på avancerad nivå inom pedagogik. Dessa kurser går på halvfart/kvällstid och möjliggör meritering för forskarstudier inom pedagogik. Under våren 2018 ansöker medarbetare på BUS om möjligheten att inrätta ett internationellt masterprogram i pedagogik med inriktning mot pedagogisk teori. Programmet vänder sig bland andra till färdigutbildade förskollärare som vill genomgå en utbildning som förbereder för fakultetens forskarutbildning.

Den Mau-finansierade forskarskolan "Lärande i mångkulturella samhällskontexter" involverar samtliga forskarutbildningsämnen inom området utbildningsvetenskap och idrottsvetenskap vid fakulteten och utgör en viktig resurs för utvecklingen av en aktiv forskarmiljö med relevans för stora delar av de lärarprogram som ges vid fakulteten. Medarbetare vid BUS fungerar som handledare inom ramen för denna forskarskola. I nuläget är en doktorand placerad vid institutionen och ytterligare en kommer att antas med start till hösten 2018. BUS och Mau har sedan flera år tillbaka ansvarat för VR-finansierade forskarskolor i samarbete med andra universitet och högskolor.³ En majoritet av forskarskolornas deltagare har idag anställning som lektorer /docent vid BUS eller genomgår forskarutbildning mot

³ Mau har varit värddhögskola för tre nationella forskarskolor med inriktning förskola, "Barndom, Lärande och Ämnesdidaktik" (Foba), 2008-2012, koordinator professor Ingegerd Tallberg Broman, "Forsarskola för förskollärare: Barndom, lärande, ämnesdidaktik" (FöFoBa), 2010-2014, koordinator professor Ingegerd Tallberg Broman, "Forsarskolan för Ämnesdidaktik i mångfaldens förskola. Förutsättningar och möjligheter för barns språkliga och matematiska utveckling och lärande" (FobaSM), 2012-2016, koordinator professor Sven Persson

doktorsexamen vid Mau eller andra universitet. Sammantaget utgör dessa, allt eftersom de disputerar, ett starkt tillskott till utbildningsmiljön av disputerade lärare med professionell bakgrund i förskolan, samt till utveckling av forskningsmiljöerna. För närvarande deltar institutionen i ytterligare en nationell VR-finansierad forskarskola för förskollärare som leds av Göteborgs universitet. Här ingår en antagen forskarstudent, och medarbetare med koppling till förskollärarytbildningen är engagerade i handledning och forskningssamverkan inom ramen för denna.

Vår bedömning är att studenter och lärare befinner sig i en utbildningsmiljö som både är forskningsanknuten och professionsinriktad och som utvecklas i samverkan med andra lärosäten och partners i regionen och internationellt. Sedan 2011 har två lärare i programmet och en grupp om ca åtta studenter i termin 6 årligen medverkat i en internationell kurs i samverkan med studenter och lärare/forskare vid Kings College, London, Ontario. Under 2017/2018 har studenter i utbildningen också möjlighet att göra delar av sin HFU eller VFU utbildning inom ramen för samarbetsprojekt med Uganda och Bosnien. Utbildningsmiljön är professionsinriktad genom VFU och medverkande lärares och forskares yrkesexamen eller forskning, och förstärks vidare genom att lärare från partnerskolor deltar i campusförlagda kurser och pågående forskningsprojekt. Studenterna erbjuds möjlighet att inom undervisning och egna projekt ta del av den forskning som pågår. I försöksverksamheten med övningsförskolor samarbetar vi också för att ge studenterna förutsättningar att kunna knyta sina självständiga arbeten till förskolornas aktuella utvecklingsarbeten. Ett krav för medverkan i försöksverksamheten är att förskolor bjuder in studenter att delta i deras kvalitetsarbete. I trepartssamtalet ansvarar VFU-läraren för att studenten successivt kan utveckla sin förmåga att ställa forskningsbara frågor utifrån sina erfarenheter från VFU.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. *visa sådana kunskaper inom det förskolepedagogiska området och sådana ämneskunskaper, inbegripet kännedom om aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, som krävs för yrkesutövningen*

Under det första året introduceras det förskolepedagogiska området med studier i pedagogik, psykologi, omsorgsetik, förskolans uppdrag och historia. Med stöd i dessa studier utvecklar studenten kunskaper om förskolans ämnen, didaktik och undervisning med yngre barn. I utbildningens avslutande kurser ges förutsättningar att utveckla fördjupad, självständig förståelse för professionens och verksamhetens utveckling. HFU och VFU är integrerade inom ramen för denna innehållsrika och prestationsrelaterade progression och ger återkommande möjligheter för studenten att visa kunskaper och förståelse för yrkesutövning med stöd i adekvata teorier och vetenskaplig forskning.

Inom HFU bedöms studentens prestationer genom en variation av bedömningsformer, anpassade efter lärandemål och kursinnehåll. För en rättssäker och likvärdig bedömning finns betygskriterier i respektive kurs. I VFU bedöms studentens måluppfyllelse av VFU-lärare och handledare med stöd i VFU-gemensamma betygskriterier. Bedömningsprocessen beskrivs utförligt under Arbetsliv och samverkan. Vi bedömer att examensmålet bearbetas med studentaktiva aktiviteter och bedömningsformer i en successiv progression som gynnar måluppfyllelse och kunskapsbyggnad. Nedan ges exempel på lärandemål, aktiviteter och bedömning för studentens måluppfyllelse i progression.

Utbildningens första kurs, "Barndom och lärande: Introduktion" består av två delkurser, "Förskola och utbildning", samt "Barndomspsykologi". I den första kursen tillägnar studenten sig grundläggande kunskaper om förskolans framväxt, organisation och uppdrag, och i den andra utvecklar studenten grundläggande kunskaper om utvecklingspsykologi och aktuell forskning om barns mångsidiga utveckling och livsvillkor. Studenten ska bland annat "beskriva livsteman och kärnkompetenser som betydelsebärande för barns utveckling, lärande och välbefinnande". Vid basgruppsmöten prövar studenten olika teoretiska "glasögon" på ett konkret praktiskt exempel och synliggör teoriernas skilda implikationer, problematiserar och väcker kritiska frågor. Studentens måluppfyllelse bedöms genom ett akademiskt paper. För godkänt betyg ska studenten kunna ge beskrivningar av utvecklingspsykologiska teorier, barndomspsykologi, livsteman och kompetenser med betydelse för barns utveckling och välbefinnande. Beskrivningarna ska underbyggas av referenser till relevanta källor. Beskrivningen av utvecklingspsykologiska teorier ska dessutom innehålla problematiserande resonemang. I terminens andra kurs, "Barndom och lärande: Förskolepedagogik", tillägnar studenten grundläggande kunskaper om barns lek och lärande med utgångspunkt i olika pedagogiska perspektiv och lekteorier. De genomför ett fältarbete om barns lek och samspel i förskola som analyseras med hjälp av pedagogiska begrepp och aktuell forskning om lek och lekens betydelse för yngre barn. Observationer och intervjuer analyseras både på egen hand och med hjälp av basgruppen. Studenten ska vidare efter genomförd kurs kunna "analysera de pedagogiska synsätt och teorier som läroplanen ger uttryck för". Studenterna bearbetar gemensamt olika pedagogiska utmaningar och aktuella frågor för förskolan, som till exempel

digitalisering. Studentens måluppfyllelse säkerställs genom uppvisade kunskaper om förskolepedagogikens teoretiska och värderelaterade grunder i ett akademiskt paper som präglas av teoretiskt underbyggda resonemang.

Inom utbildningens påbyggnadsdel utvecklar studenten fördjupade kunskaper om förskolepedagogik med betoning på didaktik, metodik och undervisning inom fyra ämnesdidaktiska kurser. Här ges exempel från två av dessa. I kursen "Barndom och lärande: Literacy" behandlas barns språkutveckling samt förskollärares ansvar/roll för att stödja barns utveckling. Studenten ska bland annat "med stöd i teori redogöra för begreppet *literacy* och barns språkutveckling i ett första- och andraspråksperspektiv". Adekvata teorier och forskning bearbetas i föreläsningar och seminarier med särskild betoning på de yngsta barnen. Genom fältstudier på förskolor observerar och analyserar studenten sk litteracyhändelser och utvecklar därmed sin kunskap om barns språk och språkutveckling. Lärandemålet examineras genom en utredande text. För godkänt betyg måste redogörelsen för och tolkningen av begreppet *literacy* vara nyanserad, teorigrundad och behandla olika perspektiv. Vidare ska studenten kunna föra ett problematiserande och teorigrundat resonemang om hur förskollärare kan skapa miljöer som främjar barns literacyutveckling ur både ett första- och andraspråksperspektiv. I kursen "Barndom och lärande: Matematik" tillägnar sig studenten kunskaper i matematik och matematikdidaktik med relevans för förskola. Studenten ska "redogöra för grundläggande matematiska begrepp och samband mellan begreppen" samt "problematisera kunskapsbegrepp inom matematik så som det kommer till uttryck i läroplanen". Läraktiviteter i relation till dessa mål består av föreläsningar och workshops om matematiska aktiviteter i förskolekontext. I workshops konkretiseras och utvecklas studentens kunskap om och förmåga att använda matematiska begrepp, samt en fördjupad kunskap om undervisning gällande yngre barns utforskande av matematik. Studentens måluppfyllelse prövas skriftligt i form av en hemtentamen som examinerar ämneskunskaper och ämnesdidaktiskt yrkesspråk med relevans för förskola.

I VFU-kurs III i utbildningens femte termin ska studenten kunna "reflektera över sin förskolläroll med /.../ koppling till de teoretiska studierna". Med stöd i utbildningens campusförlagda kurser och i nära samarbete och samtal med handledare utformar studenten pedagogisk verksamhet genom att ställa konstruktivt utvärderande frågor och beskriva mönster i verksamheten. Vid trepartssamtal ger VFU-lärare formativ bedömning och studenten sätter, tillsammans med handledare och VFU-lärare, ut riktningen för hur hen kan utvecklas vidare och på vilket sätt handledaren kan stödja studenten. I VFU-kurs V ska studenten "med utgångspunkt i forsknings- och erfarenhetsbaserad kunskap kritiskt och värderande kunna reflektera över sitt förskolläraryppdrag". På denna nivå krävs att studenten kan omsätta sin förskolepedagogiska kunskap i handling, kritiskt granska sitt agerande och dra slutsatser på egen hand, samt kunna kommunicera det med handledare och arbetslag. Varje VFU-kurs avslutas med ett examinerande seminarium där studentens analys- och reflektionsförmåga prövas genom att hen ska kunna föra teoretiskt välgrundade resonemang om olika handlingsalternativ, tänkbara scenarier och konsekvenser i ett kollegialt samtal med VFU-lärare och medstudenter.

Under den avslutande terminen ges också kursen "Barndom och lärande: Verksamhetsutveckling, kvalitetsarbete och dokumentation", i vilken studenten tillägnar sig kunskap om förskolans systematiska kvalitetsarbete. Kursens lärandeaktiviteter består av föreläsningar samt lärar- och studentledda seminarier. Det övergripande målet för kursen berör studentens förmåga att "kritiskt reflektera över och kunna formulera mål och strategier för kvalitetsarbete i förskola/förskoleklass". Målet examineras genom en individuell skrivuppgift och ett grupparbete. Den individuella skrivuppgiften består av en analys av ett valt dokumentations- eller utvärderingsunderlag. För att uppnå betyget godkänd behöver studenterna visa att de med välgrundade resonemang kan diskutera och värdera former för

dokumentation och bedömning, samt dokumentationens innebörd och användning i verksamheten. I gruppexamination ska studenterna motivera och formulera konkreta förslag för kvalitetsutvecklingsarbete. I en projektplan som tar sin utgångspunkt i en befintlig lokal kvalitetsutvecklingsplan för förskola/förskoleklass, beskriver studenterna hur ett arbete med ett eller flera verksamhetsmål skulle kunna planeras, organiseras och genomföras. För att uppnå betyget godkänd krävs att studenterna motiverar och formulerar konkreta förslag för kvalitetsutvecklingsarbete, samt att de kan föra en problematiserande diskussion kring olika typer av samverkan med vårdnadshavare.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. *visa kännedom om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen*

Studenten utvecklar kunskaper och färdighet om främst kvalitativa metoder för vetenskapliga studier och yrkesutövningen, medan kvantitativa metoder bearbetas i mindre utsträckning. Vi kommer successivt att införa fler moment om kvantitativ metod för att säkerställa studentens måluppfyllelse. En utgångspunkt är läroplanens kompetensutveckling inom kvantitativ metod under 2018, och kompetensförstärkning i personalgruppen (se Personal). Relationer mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet bearbetas genomgående och möjliggörs genom utbildningens både integrerande och överlappande relation mellan VFU och HFU. Trots det ger studenter ofta uttryck för svårigheter att förstå och redogöra för relationer mellan teori och praktik. Vi möter denna utmaning med återkommande och varierande uppgifter där studenten får pröva teorier i praktik eller/och analysera praktiker med teoretiska begrepp och relatera egna erfarenheter till aktuell forskning. Studentens förmåga att skriva vetenskapligt och göra teorigrundade analyser prövas med stöd i akademisk litteracitet (AL). Fortfarande och med utgångspunkt i många studenters svårigheter att skriva och analysera inom en vetenskaplig genre, kommer vi dock att utveckla detta ytterligare. Nedan ges exempel på hur målet bearbetas och bedöms, främst i utbildningens introducerande och fördjupande HFU-baserade delar.

I första terminens kurser introduceras akademiska former för läsande, skrivande, analys och vetenskaplig förankring (AL). I kursen ”Barndom och lärande: Introduktion” (T1) genomför studenten reflektionsövningar och litteraturseminarier med särskilt fokus på studieteknik. Ett mål med delkurs två är vidare att studenterna ska ”skriva en text med god referenshantering”. Studenterna ges möjlighet att pröva och utveckla tekniker för detta inom ramen för seminarier med handledning. Förståelse för det akademiska skrivandet stärks vidare genom kamratrespons. Inom kursen ”Barndom och lärande: Förskolepedagogik” (T1) stärker studenten sina färdigheter i referenshantering och akademiskt skrivande. Studenten utvecklar också sin vetenskapliga analysförmåga genom att analysera empiriskt material med hjälp av olika teoretiska begrepp. Genom återkommande formativ lärar- och kamratrespons ges studenten stöd i sin kunskapsutveckling. Studenten dokumenterar erfarenheter och reflektioner under kursens gång inom en sk portfolio som utgör grund för ett examinerande akademiskt paper, där studenten diskuterar olika pedagogiska och didaktiska perspektiv i relation till förskolans utbildning. För godkänt betyg ska texten följa en vetenskaplig struktur, språket vara tydligt och ändamålsenligt, och resonemangen underbyggas av relevanta källor.

Inom de fyra ämnesdidaktiska kurserna ges studenten möjlighet att utveckla fördjupad förståelse för relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, bland annat genom återkommande fältstudier i partnerförskolan där de observerar och prövar didaktiska aktiviteter och metoder för vidare bearbetning och vetenskaplig analys inom de campusförlagda kurserna. I den ämnesdidaktiska kursen ”Barndom och lärande: Estetiska uttrycksformer” (T2) utvecklar studenten förståelse för relationer

mellan beprövad erfarenhet och vetenskaplighet genom teoretisk reflektion över förskollärares estetiska och praktiska arbete, samt i en ämnesdidaktisk analys av självständigt utförda estetiska aktiviteter i partnerförskolan. Studenten utvecklar kunskap om semiotisk analys, bildanalys och bildteori för tillämpning i egen yrkesutövning. Inom kursen ska studenten också visa kunskaper om retorik och kunna tillämpa en mottagaranpassad och tydlig presentation med stöd i retorikens teoretiska begrepp.

I UV-kursen "Förskola, värdegrund och samhälle" (T5) utvecklar studenten förmåga att söka, använda och förhålla sig kritisk till olika källor, och introduceras därmed i forskningsprocesser och kan utveckla fördjupad förståelse för relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Studenten ska "kritiskt granska och ur ett intersektionellt perspektiv analysera förskolans värdegrund". Målet bearbetas genom att studenterna gemensamt analyserar barnkonventionen med hjälp av intersektionell teori, och deltar i en debatt om värdegrunden genom att förhålla sig till forskning och forskare som representerar olika ståndpunkter och perspektiv. Momenten utgör förberedande läraaktiviteter inför examinationen som består av en hemtentamen. I denna ska studenten redogöra för och problematisera förskolans värdegrund och visa förståelse för intersektionell analys som del av förskolans värdegrundsarbete. I kursen "Barndom och lärande: Perspektiv på barndom och barns livsvillkor" (T5) fördjupar studenten sina kunskaper om barns liv i lokala och globala sammanhang genom att tillgodogöra sig aktuell forskning i både kvalitativ och kvantitativ form. Studenten tillägnar sig kunskap om olika vetenskapliga metoder och tekniker via kursens föreläsningar och analyserar både kvantitativa och kvalitativa data. Lärandemålet "söka och sammanställa kvantitativa data samt utifrån dessa jämföra, analysera och dra slutsatser om barns rättigheter och livsvillkor ur ett internationellt perspektiv" bearbetas genom analys av kvantitativa fakta i en Unicef-rapport om barn på flykt, samt inom en gemensam uppföljande diskussion om innehåll och kunskapsformer. Studentens kunskaper bedöms genom reflekterande (skriftliga) svar på frågor om kvantitativa analyser och fakta, samt hur dessa kan användas för fördjupad förståelse av till exempel barns uppväxtvillkor i ett internationellt perspektiv.

I UV-kursen "Forskning och kritiskt förhållningssätt" (T6) utvecklar studenten sitt kritiska tänkande och bearbetar vetenskapliga förhållningssätt genom studier i vetenskapsteori, bland annat i analyser av akademiska avhandlingar. Kursen fungerar förberedande för det självständiga arbetet, och studentens kunskaper bedöms bland annat i en projektskiss som ligger till grund för detta. Lärandemålen "redogöra för samt kritiskt granska forskningsprocessens och den vetenskapliga rapportens olika moment" och "visa kännedom om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, samt "förstå och förhålla sig till de krav som ställs på vetenskapliga studier" bearbetas genom att studenten under sex av kursens nio seminarier behandlar en avhandling och som systematiskt bryts ned och analyseras. Studenterna får anvisningar om läsning och förbereder sig inför diskussioner genom att lyssna på poddar och besvara instuderingsfrågor. I kursen "Examensarbete inom fördjupningsämnet" (T6) tillägnar sig studenten fördjupade kunskaper om vetenskapliga metoder och texter och analyserar olika slags empiriskt material med hjälp av teoretiska begrepp och perspektiv. Kursens läraaktiviteter består av föreläsningar, 5-6 handledningstillfällen, samt en avslutande opponering. För godkänt betyg ska studenten kunna formulera en vetenskaplig problemställning med relevans för yrket, redogöra för och relatera arbetet till forskning inom valt problemområde, beskriva och motivera ett lämpligt teoretiskt och metodiskt angreppssätt, analysera och diskutera insamlat material, presentera sitt arbete i en vetenskaplig text som är väl disponerad och formellt och språkligt korrekt, samt slutligen försvara sitt arbete och opponera på ett annat.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

3. *visa förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevant forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet*

Examensmålet bearbetas genom återkommande fältarbeten i partnerförskolan, då studenten observerar och deltar i förskolans praktiker i syfte att tillvarata egna och andras kunskaper och erfarenheter, vilka i riktade examinationsuppgifter systematiseras och analyseras med hjälp av adekvat forskning. Studentens självreflektion och insikter baserade på erfarenheter av både HFU och VFU bearbetas och bedöms inom olika moment i utbildningen. I VFU ska studenten inom varje kurs reflektera självständigt över sin kunskaps- och professionsutveckling

I VFU-kurs III (T5) ska studenten ”kunna reflektera över sin förskolläraryrke med tydlig och relevant koppling till de teoretiska studierna samt formulera slutsatser gällande den egna professionsutvecklingen”. Under kursen förklarar, motiverar och ifrågasätter studenten sitt handlande mot bakgrund av gjorda erfarenheter samt omprövar sina valda ståndpunkter med hjälp av andras erfarenheter och teoribaserade argument.

I VFU-kurs V (T7) ska studenten ”med utgångspunkt i forsknings- och erfarenhetsbaserad kunskap kritiskt och värderande reflektera över sitt förskolläraryrke samt formulera tydliga slutsatser för den egna professionsutvecklingen”. Under kursen (med fördjupat fokus i trepartssamtalet) tar studenten ansvar för att med stöd i relevant forskning reflektera tillsammans med andra över verksamhetens utveckling. I det avslutande examinerande seminariet med VFU-lärare och medstudenter ska studenten presentera och argumentera för en områdesrelevant frågeställning med stöd i teori, styrdokument och forskning, och därefter initiera och leda ett kollegialt samtal med sina medstudenter.

I UV-kursen ”Omsorgsetik och pedagogiskt ledarskap” (T2) behandlas omsorgsetiska dilemman i förskola, vilket förutsätter studentens förmåga att tillvarata och reflektera över egna och andras perspektiv och erfarenheter. Kursens föreläsningar, arbetslagsdiskussioner, basgruppseminarier och workshops, möjliggör förståelse och bearbetning av omsorgsetiska aspekter i förskola, och studenterna utvecklar därmed färdigheter att hantera olika dilemman i förskolans verksamhet. De utvecklar en mångbottnad förståelse för etiska frågor som gagnar deras kommande yrkesverksamhet. Studentens måluppfyllelse bedöms i ett gestaltande och ett skriftligt prov. Former för gestaltning bearbetas och prövas med handledning inom några av kursens workshops, och för godkänd prestation ska studenten kunna kommunicera och problematisera ett valt omsorgsetiskt dilemma i relation till förskolans omsorgsuppdrag.

I UV-kursen ”Utveckling, lärande och specialpedagogik” (T4) ska studenten ”formulera en (norm)kritisk fråga som utgångspunkt för att söka, granska och använda aktuell forskning inom det specialpedagogiska och utbildningsvetenskapliga forskningsområdet”. Målet bearbetas genom att studenten tar del av egna och/eller andras erfarenheter av specialpedagogiska dilemman i förskola, vilka

ligger till grund för gemensamma diskussioner i arbetslag och självständigt deltagande i en examinerande debatt. I samband med det lämnar studenten in ett diskussionsunderlag med en problemformulering som speglar studentens förståelse för specialpedagogikens komplexitet i förhållande till förskola och förskolläraryrke. Det valda specialpedagogiska dilemmat diskuteras och problematiseras med stöd i styrdokument, utredningar och aktuell forskning, vilket säkerställer studentens färdighet att självständigt tillvarata och systematisera relevanta källor och forskningsresultat för vidare kunskapsutveckling. Både debatt-deltagande och underlag bedöms också utifrån studentens förmåga att tillämpa adekvata begrepp för att belysa komplexitet och dra slutsatser i förhållande till yrkesområdet.

Kursen "Barndom och lärande: Examensarbete i fördjupningsämnet" (T6) svarar väl mot examensmålet genom att studenten ska "kunna analysera, tolka och diskutera insamlat material samt tydliggöra resultatets betydelse för professionen", samt "kunna beskriva och motivera ett utifrån vald problemställning lämpligt teoretiskt och metodiskt angreppssätt med redovisade forskningsetiska överväganden". En majoritet av studenterna i utbildningen väljer att samla in ett empiriskt material som bygger på observationer av förskolans praktiker eller intervjuer med förskollärare och/eller barn i förskola. De ska visa färdighet att självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter genom bearbetning och analys av praktiker. Studentens förmåga prövas genom den vetenskapliga formens krav på tillförlitlighet och kritisk värdering. Det samlade utfallet av frågeställningar och analyser visar att det självständiga arbetet ger studenterna möjlighet att ytterligare utveckla förmågan att tolka egna och andras erfarenheter med hjälp av vetenskapliga begrepp och verktyg, och bidrar därigenom till kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet.

I kursen "Barndom och lärande: Verksamhetsutveckling, kvalitetsarbete och dokumentation" (T7) ska studenterna utveckla och visa förmåga att reflektera över egna och andras erfarenheter genom analyser av dokumentations- och utvärderingsunderlag. Detta område inom kursen diskuteras och bearbetas i föreläsningar samt lärar- och studentledda seminarium. I en skriftlig individuell examination granskar och värderar studenten hur dokumentations- och bedömningsformer används och kan användas i förskoleverksamhet. Här prövas hans förmåga att på en teoretisk och vetenskaplig grund kunna dra slutsatser i relation till förskollärans ansvar och uppdrag att formulera strategier för verksamhetens kvalitetsarbete och utveckling. I kursen "Barndom och lärande: Perspektiv på förskolläraryrket" (T7) ska studenten problematisera förskolläraryrkets förändring och kontinuitet med utgångspunkt i aktuell debatt och internationell forskning. Studenten reflekterar över, värderar och kommunicerar sin egen kunskapsutveckling, och inom ramen för ett av kursens lärandemål ska studenten "kritiskt diskutera utvecklingen av den egna yrkesrollen i relation till förskolans aktuella uppdrag". I kursen introduceras professionssociologiska och utbildningsfilosofiska perspektiv på läraryrket och genom föreläsningar och workshops ges studenten möjlighet att förstå och använda dessa i syfte att kunna analysera såväl sin egen yrkesutveckling som det politiska samtalet om förskola och förskollärare. Tyngdpunkten ligger på att studenten själv tar ställning till och utvecklar en reflexiv uppfattning om yrkets roll och relevans i samhället. Kursen examineras genom en muntlig presentation som på ett tydligt sätt utgår från kursens teoretiska perspektiv och behandlar en för förskolläraryrket och uppdraget relevant frågeställning.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. *visa förmåga att tillämpa sådan förskoledidaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det förskolepedagogiska området och inom de ämnesområden som utbildningen avser samt för yrkesutövningen i övrigt*

Examensmålet bearbetas med tyngdpunkt i fyra större campusförlagda kurser i utbildningens påbyggnadsdel. Lärare från tre olika institutioner samverkar för att tillgodose kompetenser inom olika ämnen, ämnesdidaktik, metodik och förskoledidaktik. Studentens färdigheter bedöms genom en variation av studentaktiva, praktiska och estetiska läraktiviteter och examinationsformer. För att säkerställa att studenterna uppnår examensmålet och samtidigt kan bidra till utveckling av förskolans undervisning på sikt har kurserna bearbetats och på ett systematiskt sätt knutits till ett pågående forskningsprojekt om undervisning och sambedömning i förskola (se Uppföljning, åtgärder och återkoppling).

Den ämnesdidaktiska kursen ”Barndom och lärande: Estetiska uttrycksformer” (T2) introducerar didaktiska teorier för förskolans utbildning. Genom workshops i olika estetiska uttryck tillägnar sig studenten färdigheter inom bild, drama och musik för didaktisk tillämpning inom förskolpedagogiska sammanhang. Ämnesdidaktiska perspektiv och begrepp, semiotik och bildanalys utgör vetenskaplig grund för föreläsningar, workshops och examinationsformer. Studenten ska bland annat kunna ”dokumentera och analysera barns lek, rörelse och estetiska uttryck utifrån ett pedagogiskt/didaktiskt perspektiv”. Hen planerar, genomför, utvärderar och analyserar didaktiska aktiviteter i bild, drama och musik i partnerförskolan, och utvecklar därmed färdigheter att tillämpa olika metoder för undervisning och lärande i förskola. Studentens prestationer bedöms genom en muntlig paralexamination. För godkänt betyg ska studenten kunna använda och analysera dokumentation för verksamhetens utveckling. Exemplifieringar och analyser ska spegla barns olika uttrycksformer, samt hur ett förskoledidaktiskt förhållningssätt, rum och material, kan stärka barns kommunikation i och genom estetiska uttrycksformer.

I kursen ”Barndom och lärande: Literacy” (T3) ska studenten utveckla fördjupad kunskap om barns språkutveckling, samt pröva och reflektera över olika kommunikativa uttrycksformer och dess koppling till barns läs- och skrivutveckling. Genom lärandemålet ”Berätta, läsa högt och samtala tillsammans med barn som en förutsättning och utgångspunkt för att stimulera barns intresse för att ingå i språkliga sammanhang samt dra slutsatser kring samtalets och berättandets betydelse i en meningsskapande praktik” visar studenten färdighet att tillämpa förskoledidaktiska metoder för barns språkutveckling och kommunikativa förmågor. Studenten genomför och dokumenterar minst fyra berättar- och högläsningstunder på sin partnerförskola, vilka följs upp och bearbetas tillsammans med dramalärare och andra studenter. Studentens färdigheter bedöms utifrån en muntlig presentation med lärar- och studentrespons. Studenten återger aktiviteter genom att läsa, berätta och gestalta händelser och exemplifierar hur skönlitteratur och gestaltande uttrycksformer kan användas för att stödja språk- och kunskapsutveckling i det praktiska pedagogiska arbetet. Presentationen ska vidare spegla medvetna val

utifrån sociala, språkliga och genusbetingade mönster och dess betydelse i en kulturellt heterogen förskola. För betyget godkänd krävs att presentationen är teorigrundad och utgår från dokumentation med tydliga exempel. Förmågan att berätta och läsa högt uttrycks med säkerhet i kropp, röst och rumslig medvetenhet. Reflektionen utgår från flera aspekter av barns språkliga och kommunikativa utveckling.

I den ämnesdidaktiska kursen "Barndom och lärande: Matematik" (T3) tillägnar sig studenten fördjupade kunskaper om didaktik och matematik i förskola, bland annat genom att "analysera och resonera om matematikaktiviteter i förskola med hjälp av didaktikens begrepp och frågor". Studenten ska mot bakgrund av genomförda didaktiska aktiviteter med barn i förskola "diskutera hur förskollärare kan utmana och stödja barns matematiska begreppsförståelse och meningsskapande med utgångspunkt i barns perspektiv". Studenten observerar barns matematiska intressen och utforskande genom en fältstudie i partnerförskolan, och gör en förbedömning om vad enskilda barn kan och behöver utveckla. Studenten planerar och genomför därefter undervisning med en efterbedömning som synliggör vilken form av lärande den aktuella undervisningsaktiviteten bidragit till. I basgruppen presenteras och analyseras dokumentation av fältstudien med fokus på undervisning som möjliggör barns utforskande av matematiska aktiviteter. Studenten ges stöd för sin kunskapsutveckling med återkommande handledning och reflektion i basgruppsmöten. Studentens färdighet och förmåga att planera, genomföra och analysera undervisning bedöms genom en muntlig presentation i grupp och enskilt. Studenten ska också i en hemtentamen visa färdighet att utifrån fiktiva undervisningsaktiviteter analysera och synliggöra barns lärande med stöd i variationsteori.

I kursen "Barndom och lärande: Naturvetenskap och teknik" (T4) tillägnar sig studenten kunskaper om naturvetenskapliga och tekniska fenomen av relevans för förskolans utbildning, samt utvecklar förmåga att tillämpa och utveckla undervisning genom undersökande metoder. Studenten ska bland annat visa förmåga att "utveckla didaktiska planeringar med utgångspunkt i gestaltande arbetsätt i syfte att främja barns utforskande lek och lärande inom naturvetenskap, teknik och hållbar utveckling". Målet bearbetas genom att studenterna observerar förskolans praktik och genomför ämnesrelaterade aktiviteter med utgångspunkt i olika naturvetenskapliga och tekniska teman. Studenten genomför didaktiska planeringar med metodik som presenteras, gestaltas och diskuteras tillsammans med övriga kurskamrater inom ett av kursens seminarier. Samtliga moment är examinerande och bedöms via en portfolio i vilken studenten samlar reflektioner om kursens olika moment. I relation till ovanstående mål ska studenten för godkänt betyg kunna redogöra för didaktiska frågeställningar, metodik och planeringar med utgångspunkt i ämnesdidaktiska teorier, arbetslagsdiskussioner och presentationer.

I VFU-kurs III (T5) ska studenten "i enlighet med verksamhetens mål och med ett relevant ämneskunnande planera och genomföra en trygg pedagogisk verksamhet". Under kursen reflekterar studenten över meningsskapande aktiviteter och stimulerande lärandesituationer med utgångspunkt i barnens erfarenheter. För godkänd prestation ska studenten genomföra inspirerande och inkluderande aktiviteter som präglas av ett ämnes- och ämnesdidaktiskt kunnande och bred metodisk tillämpning. I trepartssamtalet ska hen kunna motivera sin metodik utifrån en medvetenhet om didaktiska teorier och god kunskap om förutsättningar och behov i den aktuella barngruppen. I VFU-kurs V (T7) ska studenten "med utgångspunkt i didaktiska och omsorgsetiska överväganden och goda ämneskunskaper självständigt planera och genomföra en trygg och utmanande pedagogisk verksamhet där lek, lärande, kreativitet och omsorg förenas och såväl det enskilda barnet som barngruppens potentialer tas tillvara". Under kursen krävs också att studenten visar förmåga att initiera diskussioner med arbetslaget som präglas av vetenskaplig förankring och syftar till förskolans pedagogiska utveckling. För godkänd prestation ska studenten visa fördjupade kunskaper och färdighet att planera och genomföra undervisning och pedagogisk verksamhet. I det examinerande seminariet krävs vidare att studenten initierar olika didaktiska perspektiv för nyanserade resonemang med stöd i adekvat lärandeteori.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

5. *visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje barns lärande och utveckling*

Examensmålet ovan bearbetas genom att studenten med utgångspunkt i olika lärandemål och inom olika områden får pröva sin förmåga att utveckla undervisning och pedagogisk verksamhet. Studentens färdigheter säkerställs med varierande prov där studenten visar förmåga att planera och genomföra, men också kritiskt granska och värdera sin egen och studentgruppens gemensamma insatser. Exempelen nedan visar hur examensmålet bearbetas och bedöms i utbildningens olika delar och stadier.

I kursen ”Barndom och lärande: Förskolepedagogik” (T1) ska studenten bland annat ”planera och argumentera för en förskolemiljö som inbjuder till utforskande, lek och lärande”. Med utgångspunkt i en fältstudie i partnerförskolan analyserar studenten barns lek och meningsskapande med hjälp av relevant forskning, lekteorier och pedagogiska begrepp. Därefter planerar och genomför studenterna en undervisningsaktivitet i partnerförskolan som analyseras med utgångspunkt i barns agerande och förutsättningar i miljön. Målet examineras dels i en muntlig gruppvis presentation med visualisering av förskoleverksamhetens utformning, dels skriftligt och individuellt inom ramen för ett akademiskt paper. För att uppnå betyget godkänd ska studenten kunna argumentera för en rik förskolemiljö med hjälp av relevanta källor, presentera och diskutera materiella och diskursiva aspekter av miljön, samt reflektera över förskolans innehåll och utformning i förhållande till barns utforskande, lek och lärande.

Inom den ämnesdidaktiska kursen ”Estetiska uttrycksformer” (T2) utvecklar och fördjupar studenten sina estetiska förmågor inom drama, bild och musik för att därmed kunna inspirera barn i deras lärande och utveckling, samt kunna bidra till utvecklande av undervisning och den pedagogiska verksamheten i stort. Genom ett av kursens mål ska studenten visa färdighet att ”beskriva och diskutera hur pedagogisk verksamhet kan organiseras så att varje barns estetiska uttrycksförmåga kan främjas på ett likvärdigt och lustfyllt sätt”. Med utgångspunkt i en förståelse av de estetiska språkens roll för barns lärande och utveckling ska studenten i ett av kursens examinerande moment visa färdighet att planera, genomföra, utvärdera och analysera estetiska didaktiska aktiviteter i förskola. Aktiviteten observeras för att sedan analyseras med fokus på verksamhetens utveckling och varje barns lustfyllda och likvärdiga utveckling och lärande.

I UV-kursen ”Utveckling, lärande och specialpedagogik” (T4) ska studenten ”formulera en handlingsplan för förskolans ansvar och arbete på individ-, grupp- och organisationsnivå utifrån ett dilemma med specialpedagogisk förankring”. Det innebär att hen tillägnar sig färdighet och förmåga att göra bedömningar av specialpedagogiska behov, planera och formulera systematiska insatser, och därmed utveckla och kvalitetsförbättra undervisningen för barns gynnsamma utveckling och lärande. Uppgiften bearbetas i kursen genom föreläsningar och förberedande seminarier. Studenternas förmågor

bedöms dels via en s k studentkonferens där studenten klargör och fördjupar argument och analyser, men huvudsakligen i en rapport i vilken studenten argumenterar för en handlingsplan och insats med utgångspunkt i ett valt fiktivt exempel. I rapporten ska studenten visa förtrogenhet med och använda relevant forskning och styrdokument som stöd för sina argument. Adekvata teoretiska begrepp ska användas för att belysa kopplingen mellan valt exempel och en för barn, vårdnadshavare, förskollärare och verksamhet, möjlig och utvecklingsfrämjande plan.

Genom kursen ”Barndom och lärande: Verksamhetsutveckling, kvalitetsarbete och dokumentation” (T7) utvecklar studenten förmåga att kritiskt värdera och förstå förskolans uppdrag i ett samhällspolitiskt och praktiskt pedagogiskt perspektiv. Det ger studenten förutsättningar att planera, genomföra och utvärdera förskolans undervisning och pedagogiska verksamhet på ett självständigt och kvalitetsutvecklande sätt. Ett centralt område i kursen är samverkan, vilket bearbetas med utgångspunkt i ett lärandemål som innebär att studenten ska ”planera, gestalta och utvärdera kvalitet i ett projekt som inkluderar samverkan med vårdnadshavare om barns utveckling, lärande och välbefinnande”. Studenterna visar färdighet inom området genom en gruppvis gestaltning, inom vilken de ska motivera och formulera konkreta förslag för kvalitetsutvecklingsarbete samt föra en problematiserande diskussion om olika former av samverkan. Det ska till exempel framgå på vilka sätt verksamheten verkar för samverkan med vårdnadshavare i ett likvärdighetsperspektiv.

I VFU-kurs III (T5) ska studenten kunna ”planera och genomföra en trygg pedagogisk verksamhet där lek, lärande och omsorg förenas och där barns intressen, förmågor och behov utgör grunden för de didaktiska valen”. För godkänd prestation krävs att studenten använder olika arbetssätt och utvecklar en bred repertoar av arbetssätt och metoder som tar hänsyn till det enskilda barnets intressen och barngruppens sammansättning. För godkänd prestation ska studenten vidare visa lyhördhet och öppenhet inför barns initiativ. Förmågan att självständigt ompröva gjorda erfarenheter med det uttalade syftet att vidareutveckla den pedagogiska verksamheten ska finnas på den här nivån. I trepartssamtalet ska hen motivera och utvärdera sin metodik utifrån en medvetenhet om didaktiska teorier och god kunskap om förutsättningar och behov i den aktuella barngruppen. I VFU-kurs V (T7) ska studenten ”med utgångspunkt i didaktiska och omsorgsetiska överväganden självständigt kunna planera och genomföra en trygg och utmanande pedagogisk verksamhet där lek, lärande, kreativitet och omsorg förenas och såväl det enskilda barnet som barngruppens potentialer tas tillvara”. För godkänd prestation ska studenten visa förmåga att anamma ett relationellt förhållningssätt och skapa förtroendefulla relationer som kännetecknas av ömsesidig tillit. Studenten motiverar och utvärderar sina didaktiska val genom att dokumentera och analysera barns utveckling i relation till förskolans verksamhet. Studenten bidrar även till läraryrket didaktiska samtal genom att relatera självständigt till olika styrdokument, identifiera problem och föreslå lösningar, samt visar färdighet att använda dokumentation som grund för förskolans gemensamma kvalitetsarbete och individuella stödåtgärder.

I VFU-kurs III (T5) ska studenten kunna kommunicera och samverka med barn och vuxna på ett tydligt, lyhört och ansvarsfullt sätt och i enlighet med förskolans uppdrag. Under kursen prövar och utvecklar studenten sin roll som ledare genom att bekräfta varje individ och leda resonerande samtal med barn både enskilt och i grupp. I VFU-kurs V (T7) ska studenten på ett ansvarsfullt och empatiskt sätt kunna kommunicera med barn och vuxna och samverka med förskolans aktörer kring verksamhetens mål och utformning. För godkänd prestation krävs att studenten tillämpar ett konsekvent ledarskap genom att på ett inkännande sätt kommunicera med såväl enskilda barn som hela barngruppen. Vidare krävs att hen formulerar sig på ett pedagogiskt professionellt sätt i samverkan med personalen och vårdnadshavarna.

Med tanke på förskollärarens förstärkta ansvar för undervisning och verksamhetens kvalitetsutveckling, samt examensmålets betoning på studentens självständiga förmåga att värdera och utveckla undervisning har vi identifierat ett behov av att ytterligare stärka dessa delar i utbildningen. Med en tydligare forskningsanknytning i de ämnesdidaktiska kurserna säkerställs studentens förmåga att planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning för varje barns lärande och utveckling (Se Uppföljning, åtgärder och återkoppling).

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

6. *visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling*

Examensmålet bearbetas genomgående i utbildningens alla delar och i förhållande till olika aspekter av det förskolepedagogiska området. I föreläsningar och diskussioner om mänskliga rättigheter och barnkonventionen i utbildningens introducerande delar betonas både dess betydelse för yrkesutövningen och dess position inom utbildningen. I utbildningens senare del fördjupas studentens kunskaper genom tillämpade analyser av till exempel förskolans värdegrund utifrån barns rättigheter. Miljö- och samhällsaspekter i ett hållbarhetsperspektiv behandlas främst inom ramen för de ämnesdidaktiska studierna.

I ”Barndom och lärande: Förskolepedagogik” (T1) ska studenten ”analysera de pedagogiska synsätt och teorier som läroplanen ger uttryck för”. I föreläsningar och lärarledda seminarier bearbetas läroplanens innehåll och riktlinjer, i synnerhet barns rättigheter och perspektiv samt hur detta tar sig uttryck i styrdokument och verkar inom förskola som praktik och utbildning. Studentens förmåga att föra reflekterande resonemang och värdera förskolans uppdrag med hjälp av begreppen barnperspektiv och barns perspektiv utgör underlag för bedömning i såväl skrivuppgift som en muntlig presentation. Inom ramen för den muntliga presentationen ska studenterna gemensamt visualisera och presentera en pedagogisk miljö som genomsyras av ett förskole- och värdepedagogiskt förhållningssätt, det vill säga som inkluderar alla barn. Inom kursens seminarieverksamhet har studenterna fört resonemang om inkludering (och exkludering) och barns olika förutsättningar (funktionshinder, kön, etnisk bakgrund, andraspråksutveckling och så vidare) i förhållande till förskolepedagogik och miljö.

I UV-kursen ”Omsorgsetik och pedagogiskt ledarskap” (T2) möjliggörs studentens utveckling av ett etiskt förhållningssätt och ledarskap genom att hen reflekterar etiskt om förskolans arbete med sociala relationer, omsorg, värden och normer. Dessa områden och perspektiv bearbetas och ses vidare som fundamentala för fungerande relationsarbete och konflikthantering. Centrala aspekter av de omsorgsetiska dilemmorna som studenterna fördjupar sig i under kursen är social hållbarhet i förhållande till ledarskap, och relationer bearbetas av studenterna i bland annat workshops och gestaltningar. Studenten ges vidare möjlighet att med utgångspunkt i föreläsningar och aktuell forskning om föräldraskap, utmana och utveckla sitt professionella förhållningssätt i diskussioner om delat ansvar. Studentens värderingsförmåga bedöms i ett akademiskt paper i vilket pedagogiskt ledarskap beskrivs i ett omsorgsetiskt perspektiv. Vidare ska studenten visa förmåga att reflektera över normer och värden i relation till förskolans omsorgsuppdrag, samt använda kurslitteratur och relevanta vetenskapliga källor för att underbygga sina resonemang.

I kursen ”Barndom och lärande: Naturvetenskap och teknik” (T4) utvecklar studenten sin vetenskapliga, samhällliga och etiska värderingsförmåga genom att reflektera kring olika sätt att utmana och utveckla barns kunskaper inom naturvetenskap, teknik och hållbar utveckling. Ett centralt moment i kursen är hållbar utveckling som bearbetas i föreläsningar och exkursioner, till exempel genom studiebesök med föreläsning av pedagog vid SYSAV (återvinningscentral). Inom momentet problematiseras också traditioner inom miljöundervisning utifrån faktabaserade, normerande och pluralistiska perspektiv, och studenten värderar och drar slutsatser om lärande för hållbar utveckling. Studenten ska med utgångspunkt i föreläsningar och andra läraaktiviteter identifiera olika intressekonflikter i närmiljön och presentera dessa för andra studenter, samt resonera om och värdera olika förhållningssätt till hållbar utveckling och komplexa frågor i förskolan.

Inom utbildningens avslutande kurs ”Barndom och lärande: Perspektiv på förskolläraryrket” (T7) visar studenten värderingsförmåga genom att i en muntlig examination analysera förskolläraryrket utifrån hur det gestaltas i film, litteratur eller aktuell samhällsdebatt. Med utgångspunkt i kursmålet att ”kunna problematisera förskolläraryrkets förändring och kontinuitet i relation till olika vetenskapliga perspektiv” erbjuds studenten olika teoretiska infallsvinklar på förskolläraryrket och dess komplexitet i syfte att hen ska utveckla sin förmåga att värdera såväl sin förståelse av den egna yrkesrollen, som det allmänna politiska samtalet om förskola och förskollärare. Under kursen tränar studenten sig i att självständigt, med hjälp av teoretiska begrepp, värdera föreställningar om den egna yrkesrollen med stöd av föreläsningar och workshops. Den muntliga examinationen bedöms med utgångspunkt i studentens förmåga att värdera, välja ut, definiera och använda teoretiska begrepp i en analys av ett exempel på hur förskolläraryrket gestaltas på olika arenor.

I VFU-kurs III (T5) ska studenten ”reflektera över sin förskolläraryrke med tydlig och relevant koppling till de teoretiska studierna samt formulera slutsatser för den egna professionsutvecklingen”. Under kursen resonerar studenten om relationer mellan den egna pedagogiska verksamheten, egna värderingar och värden som genomsyrar till exempel barnkonventionen. För godkänd prestation ska studenten i trepartssamtalet beskriva och värdera sin pedagogiska verksamhet med stöd i vetenskap och adekvat forskning, samt motivera egna värderingar och kritiskt värdera hur de tar sig uttryck i den pedagogiska verksamheten. Studenten ska vidare visa insikt om vikten av ett reflexivt och behovsrelaterat förhållningssätt för att uppnå likvärdighet i barngruppen, genom att uppmärksamma, förstå och hantera etiska dilemman och konflikter när sådana uppstår. I det avslutande examinerande seminariet krävs att studenten kan redogöra för hur personliga värderingar, värdegrundsfrågor och etiska överväganden präglar den egna verksamheten och det egna ledarskapet.

I VFU-kurs V (T7) ska studenten kunna ”kritiskt värderande reflektera över sitt förskolläraryrke samt formulera tydliga slutsatser för den egna professionsutvecklingen”. För godkänd prestation ska studenten aktivt bidra till utveckling av den pedagogiska verksamheten med utgångspunkt i vetenskapliga perspektiv och gjorda erfarenheter. Vidare krävs att studenten på ett ansvarsfullt och empatiskt sätt kommunicerar med barn och vuxna samt samverkar med förskolans aktörer kring verksamhetens mål och utformning.

Etiska och barnrättsliga frågor är framträdande i utbildningen. Inom ramen för de fyra UV-kurser som ges med successiv spridning i utbildningen har vi sedan 2015 och efter påtryckningar av både studenter och lärarlag framhållt etiska och normkritiska frågor som nu bearbetas i progression i förhållande till områden som omsorg, specialpedagogik, värdegrund, utvärdering och forskning. Det finns en ökad medvetenhet och värderingsförmåga i relation till dessa områden som vi bland annat ser återspeglade i det självständiga arbetet och inom VFU. Vi har identifierat ett ökat behov av fördjupade kunskaper och

framför allt färdighet inom ledarskapsfrågor och tydliggör dessa områden successivt i utbildningen, bland annat genom att från ht 2018 omplacera UV-mål och därmed förlänga UV-kurserna med 3 hp vardera. Det ger ytterligare möjligheter för studenten att stärka och utveckla förmågor i relation till examensmålet. Området hållbar utveckling bearbetas ur olika perspektiv. Med stöd i Måls lokala mål och ett förstärkt fokus på hållbarhet och hälsa i kommande läroplansrevidering är detta ett område som kommer att utvecklas och fördjupas.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

I en rapport framtagen av Genusvetenskapliga kollegiet 2017⁴ granskas ett antal av universitetets utbildningar med fokus på hur genus, jämställdhet och kritiskt tänkande integreras och bearbetas. Rapporten visar att genus och jämställdhet är 'relativt osynligt' i flertalet granskade utbildningar, medan förskollärarytbildningen lyfts fram som ett undantag och gott exempel. Trots det har studenter gett uttryck för att frågor om jämställdhet och normkritik inte bearbetas i tillräcklig utsträckning. Diskussioner om hur dessa områden kan stärkas i utbildningen har förts inom programråd och under återkommande arbetsplatsträffar. Exempelvis infördes jämställdhet och normkritik som en stående punkt i programrådets dagordning under 2016/2017. En extern lärare har vidare bjudits in för föredrag, diskussioner och övningar om normkritik med institutionens lärare. Vi har arbetat systematiskt för att jämställdhet och normer behandlas genomgående i utbildningen, främst inom ramen för UV-kurserna.

Kursplaner för UV-kurserna har omarbetats för att synliggöra och garantera studenters bearbetning och utveckling av större normmedvetenhet. Nedan ges exempel på några av de kurser som behandlar just jämställdhet. Exempel på läraktiviteter och examinationsuppgifter beskrivs under Måluppfyllelse. I utbildningens första UV-kurs, "Pedagogiskt ledarskap och omsorgsetik" (T2), introduceras och diskuteras ledarskap och relationer i ett genus- och normkritiskt perspektiv. Kursen syftar till att studenten ska "utveckla förmåga ... att reflektera normkritiskt om sociala relationer och samverkan," och kunna "tillämpa ett normkritiskt förhållningssätt för analys av sociala relationer och samverkan, jämlikhet och konflikter i förskola". Inom kursen analyserar studenten bland annat hur olika sociala kategoriseringar samverkar och hur makt kommer till uttryck i sociala relationer. UV-kursen "Förskola, värdegrund och samhälle" (T5) syftar till att studenten ska analysera samband mellan förskolans uppdrag, organisation och utbildningspolitiska värden, samt relatera till och analysera maktordningar som genus, klass och etnicitet. Begreppen hållbar utveckling, livslångt lärande och hälsa diskuteras och problematiseras inom ramen för förskolans värdegrundsuppdrag och med ett intersektionellt förhållningssätt. Ett lärandemål handlar om att studenten ska kunna "kritiskt granska och med ett intersektionellt förhållningssätt analysera förskolans värdegrund såsom den kommer till uttryck i partnerskolans handlingsplaner". Även inom fördjupningsämnet återkommer och bearbetas genus och jämställdhet i relation till profession och verksamhet. I utbildningens inledande kurs "Barndom och lärande: Introduktion" (T1) studeras och bearbetas jämställdhet i förhållande till förskolans framväxt, förändrade familjeförhållanden, barnsyn och delat ansvar. I kursen "Barndom och lärande: Literacy" (T3), bearbetas sociala, språkliga och genusbetingade mönsters betydelse vid val av innehåll och arbetsformer i den kulturellt heterogena förskolan. Vidare behandlas frågor om makt och kön i handledarutbildningen (VFU) om 7,5 hp.

Uppföljning av studenternas uppfattning om jämställdhet i programmet möjliggörs genom att kurs- och programutvärderingar inkluderar frågor om bemötande, samt att studenter genom sina representanter

⁴ Reflektioner kring genusperspektiv i utbildningar vid Malmö högskola – En rapport från Genusvetenskapliga kollegiet. (red.) Jonas Alwall & Cecilia Franzén. Malmö högskola, 2017

ges utrymme att lyfta de frågor som är av vikt för dem. Studentkåren har till exempel aktivt drivit frågor om jämställdhetsintegrering såsom normkritik och likabehandling. I programrådet ger studenter uttryck för att frågor om genus och normer numera behandlas i hög utsträckning, och vi ser att fler studenter väljer intersektionalitet och genus som teoretiska perspektiv och innehållsområden i examensarbeten (Rapport 2017) och examinerande paper i utbildningen i sin helhet. Jämställdhet bearbetas och examineras återkommande i utbildningen och i relation till såväl yrkesrelaterade som forskningsetiska frågor.

Vår bedömning är att jämställdhetsperspektivet beaktas och förankras i utbildningens olika delar och att det finns en hög grad av medvetenhet hos lärare och studenter. Det finns en ambition att säkra en balans mellan manliga och kvinnliga författare, lärare, föreläsare samt representanter för utbildningen vid mässor och arbetsmarknadsdagar. I enlighet med fakultetens anvisningar för kursplaner ska en balans mellan kvinnliga och manliga författare eftersträvas, och förnamn ska skrivas ut. Gällande förskolepedagogiskt område behöver dock hänsyn tas till professionens och forskningsfältets genusstruktur, och vi understryker vikten av att jämställdhet behandlas med medvetenhet om diskursiva förhållanden och förutsättningar för förändring. Det har hittills inte funnits någon utvecklad systematik för att följa upp jämställdhetsfrågor med relevans för utbildningen, men fakultetens nya kvalitetssäkringssystem innebär en systematik att undersöka, analysera, åtgärda och följa upp risken för diskriminering och hinder för lika rättigheter och möjligheter utifrån diskrimineringsgrunderna där kön är en. En arbetsgrupp med representation från studentkåren har tagit fram en handlingsplan som ska ligga till grund för programnämndens fortsatta arbete att utveckla utbildningen ur ett jämställdhetsperspektiv. Ansvaret åvilar universitetet både som arbetsgivare och utbildningssamordnare. I Maus handlingsplan ”Jämställdhetsintegrering 2017-2019” är jämställdhetsintegrerade professionsutbildningar ett prioriterat utvecklingsområde med målsättningen: ”År 2020 lämnar studenter Malmö universitet med tillräckliga kunskaper om genus och jämställdhet för att i sitt arbete på organisatorisk-, grupp- och individnivå säkerställa ett likvärdigt och professionellt agerande”.

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Fakultetens kvalitetssäkringssystem "Modell för systematiskt utbildningsnära kvalitetsarbete" (Dnr UTB 3.1-2017/410) rymms inom Maus ramverk för kvalitetsarbete för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Under våren 2018 har fattats beslut om inrättande av en programnämnd för förskolläraryrket (vilken ersätter programrådet). Beslutet träder i kraft 2018-07-30. Det nya kvalitetssystemet bygger vidare på befintligt kvalitetsarbete och inbegriper Maus kvalitetsprinciper om utformning, genomförande och examination, studentinflytande och samverkan med externa partners samt jämställdhet. Nedan följer en redogörelse för det systematiska kvalitetsarbetet i förskolläraryrket. Uppföljning, åtgärder och återkoppling i VFU redovisas vidare under Arbetsliv och samverkan.

Samarbetet mellan lärare från institutionerna BUS, KSM och NMS är avgörande för en kvalitetsdrivande utbildning med tydlig progression. I detta arbete har sk kursledarmöten visat sig vara betydelsefulla. Kursansvariga lärare träffas sex gånger per år, en vecka före programrådet, för att diskutera eller arbeta operativt med specifika områden. Ett övergripande syfte är att utveckla variation och progression, samt följa upp kvalitetsarbetet inom kurserna och därmed i utbildningen som helhet. En återkommande punkt är avstämning av examensmål i progression, en annan är studentvärderingar och analyser av dessa. Under 2017 påbörjade vi ett arbete med att systematiskt se över och justera betygskriterier för att tydliggöra kravnivåer och åstadkomma likvärdig bedömning. Utöver programsamordnaren medverkar kursansvariga och biträdande prefekt vid BUS. Mötesprotokollen följs upp i programrådet, och frågor av strategisk karaktär behandlas där.

Programrådets (programnämnd HT 2018) uppdrag är att följa upp kvaliteten i programmet i dess helhet med särskilt fokus på måluppfyllelse och genomströmning. Uppföljning sker löpande samt i ett årligt uppföljningsmöte där beslut fattas om åtgärder och aktiviteter. I det löpande arbetet ingår att behandla förslag på nya och reviderade kursplaner inom programmet. Nuvarande programråd träffas sex gånger om året. Utöver ordförande (programsamordnare) ingår prefekt vid BUS, samordnare för musikprofil, flexibel utbildning och VFU, lärare från berörda institutioner, representanter från yrkeslivet, studenter, en studievägledare, administratörer och en utbildningsledare. Den breda sammansättningen möjliggör att utvecklingsområden kan belysas från olika håll. Det årliga uppföljningsmötet får tydligare former från ht 2018 genom att programsamordnaren kommer att presentera en heltäckande redogörelse av programmets kvalitet baserad på relevant dokumentation såsom kursrapporter, student- och alumnenkäter, programutvärderingar, nyckeltal (söktryck, antagna och registrerade studenter samt prestationsgrad och genomströmning för kvinnor och män) samt programrådets analyser och förslag på åtgärder. Redogörelsen omfattar, 1) Identifierade styrkor, brister och utvecklingsområden i utbildningen i enlighet med Maus interna kvalitetsprinciper för utbildning, lärandemiljö och lärarkompetens samt gällande regelverk och relaterade interna styrdokument (Maus och fakultetens). 2) Styrkor, brister och utvecklingsområden i det systematiska kvalitetsarbetet vilket inbegriper arbetet i lärarlaget, studenters

inflytande och samverkan med representanter från arbetsmarknaden och alumner. Behov av stöd i kvalitetsarbetet. 3) Förslag till handlingsplan för planerade åtgärder och aktiviteter. Beslut fattas om en handlingsplan. Denna används i fortsatt uppföljning och vid nästkommande års uppföljning. Berörda prefekters medverkan garanterar att handlingsplanen är genomförbar på respektive institution.

Från 2018 kommer programsamordnarens ansvarsområden att preciseras, och innefattar därmed, 1) Studentens väg genom utbildningen: Introduktion (upprop, introduktionsprogram), avslutning, information om utbildningen, studentens rättigheter och skyldigheter och Maus stödresurser. I uppdraget ingår att vara tillgänglig för studenter med frågor om programmet. 2) Formativ och summativ programutvärdering, och dialogmöten med studenter. 3) Kursrapporter och kursutvärderingsprocessen. 4) Statistik och nyckeltal utifrån underlag från studieadministrationen. 5) Uppföljning av jämställdhet. 6) Alumnverksamhet. 7) Att vara föredragande i programnämnden. Dessa uppgifter är fördelade på olika personer/funktioner fram till ht 2018. Vår bedömning är att programsamordnarens samlande funktion kommer att förstärka kvalitetsarbetet och underlätta studentens väg i en sammanhållen och överblickbar utbildning.

Dekan sammankallar årligen en fakultetsdialog där frågor rörande ekonomi, utbud samt kompetensförsörjning följs upp (från ht 2018). I dialogen medverkar prefekter, vicedekan, prodekan, ordförande i anställningsnämnden, utbildningschef och samordnare för UVK. I dialogen sker en uppföljning av lärarnas vetenskapliga, professionsrelevanta och högskolepedagogiska kompetens. Dialogen ska säkerställa att det finns systematik och strategier för kompetensförsörjning baserat på underlag från prefekter, nämndsordförande, utbildningschef (VFU) och samordnare för UVK. En kompetensförsörjningsplan upprättas för programmet för att säkerställa en adekvat lärarkompetens med jämn könsfördelning för undervisning och examination. Utifrån en analys av kompetensutvecklingsbehovet görs varje år ett urval av teman för kompetensutveckling vid fakultetens årliga gemensamma utbildningsdagar. Resurser från fakulteten och Mau, som exempelvis "Akademiskt lärarskap" (AKL), används i genomförandet av utbildningsdagarna. De obligatoriska utbildningsdagarna för lärare 2017 ägnades åt digital kompetens, forskningsanknytning, utmaningsbaserat lärande, AL med fokus på formativ respons samt Maus lokala examensmål, "Studenten ska visa kunskap om och förmåga att beakta sambandet mellan det ämnesspecifika språket och barns kunskapsutveckling ur ett första- och andraspråksperspektiv".

Nuvarande utbildningsnämnd följer upp utbildningens kvalitet i en årlig dialog. Från ht 2018 görs detta i fakultetsstyrelsen med programnämndens ordförande, berörda prefekter, programsamordnare, och utbildningsledare med ansvar för kvalitetsfrågor. Dialogen sker vid ett styrelsemöte och baseras på programnämndens ordförandes redovisning av utbildningen, 1) Identifierade styrkor, brister och utvecklingsområden i enlighet med Maus interna kvalitetsprinciper samt gällande regelverk och interna relaterade styrdokument (Maus och fakultetens). 2) Handlingsplan för planerade åtgärder och aktiviteter. 3) Eventuella behov av stöd i kvalitetsarbetet. I enlighet med Maus kvalitetsramverk sammankallar prorektor en årlig universitetsdialog som fokuserar kvalitet i utbildning. Syftet är att säkerställa att fakultetens utbildningar håller hög kvalitet, att utbildningsutbudet är ändamålsenligt och att lärandemiljön är främjande och effektiv för studenterna.

Vår bedömning är att det finns en väl fungerande systematik för att definiera utvecklingsområden och brister samt genomföra och utvärdera åtgärder. Återkoppling till studenter, lärare och externa partners sker i olika fora och alla parter har reellt inflytande i kvalitetsarbetets olika processer. Systematiken kommer att förstärkas ytterligare med det nya kvalitetssäkringssystemet där vi särskilt vill framhålla betydelsen av de årliga uppföljningarna.

Utbildningen verkar för att studenterna genomför utbildningen inom planerad studietid. Programrådet analyserar statistik över genomströmning och föreslår åtgärder som följs upp i lärarlag och VFU-organisationen. Genomströmningen från 2011 undersöktes hösten 2017, och resultatet redovisas i rapporten ”Genomströmning vid förskolläraryrket”⁵. Genomströmningen vid förskolläraryrket är god, högre än det nationella genomsnittet, men karaktäriseras av genus specifika skillnader. Merparten av avbrotten sker under det första året (58%) och män avbryter sina studier i dubbelt så hög grad som kvinnor. Förskolläraryrket, liksom i stor utsträckning det förskolepedagogiska forskningsfältet, domineras av kvinnor, vilket återspeglas i utbildningen. En av tio sökande till förskolläraryrket är man och endast en av tre har tagit examen. Av 375 studenter som hittills tagit examen är endast 23 män. Årets ansökningstal (2018) är något bättre. Av 513 förstahandssökande (totalt antal sökande är 1219) är 455 kvinnor och 58 män, det vill säga 11% män. Vår musikprofil har totalt 35 förstahandssökande, varav 29 är kvinnor och 9 män, det vill säga 17% män. Det betyder alltså att musikprofil är en inriktning som engagerar fler män och förbättrar genusstatistiken totalt sett. Ytterligare profileringar inom utbildningen och som kan engagera män till förskolläraryrket är därmed något som kommer att diskuteras i programnämnden ht 2018. Ett förslag som diskuteras är profilering mot hälsa och utomhuspedagogik. Under Måluppfyllelse redovisar vi läraaktiviteter och examinationsformer som stödjer och bedömer studentens individuella och kollektiva lärande i HFU och VFU. Bibliotekets experter deltar i utbildningens olika campusföreläsningar med utbildning och stöd gällande informationssökning och användning av databaser. Ett ramverk för VFU ger stöd åt studentens lärande och professionsutveckling genom en tydlig struktur som inbegriper formativ bedömning i varje VFU-kurs bland annat i form av trepartssamtal. Utöver de resurser för lärande som ingår i utbildningen finns en central studieverkstad som stöd för studenter med särskilda behov.

Här följer en redovisning av särskilda insatser för att ge förutsättningar för våra studenter att genomföra utbildningen inom planerad studietid. Introduktionsdagarna har utvecklats sedan 2011 och innefattar förutom information om utbildningens struktur och akademiska studier, studentens rättigheter och skyldigheter, också studentstödande föreläsningar om studieteknik, bibliotekets tjänster och stöd för studier, grupparbete och gruppkontrakt. Konflikter inom studentgrupper leder i värsta fall till avhopp och medför återkommande diskussioner om lärares roll och förutsättningar att motverka segregering. Ett identifierat utvecklingsområde är således grupparbete och gruppdynamik för studentens gynnsamma studier och kommande yrkesutövning. Institutionen BUS genomför under vt 2018 kompetensutveckling för alla medarbetare inom området grupparbete och gruppprocesser, med syfte att följa upp och stärka studentens grupparbeten och kompetens att leda grupper. Vi strävar vidare efter kontinuitet i lärarlag för att skapa förutsättningar för stabilitet, samstämmighet och god kommunikation. AL återkommer som läraaktiviteter genom utbildningen enligt en progressionsplan. Under första terminen ges till exempel utökad stöd för studie- och skrivtekniker. Studenten lär sig strukturera och skriva en akademisk text med korrekt referenshantering. Studenternas akademiska färdigheter har förbättrats genom AL-insatser, men många studenter har fortsatt svårt att genomföra uppgifter som kräver akademiskt språk och vetenskapligt och kritiskt förhållningssätt, och det självständiga arbetet upplevs som ett svårt moment. AL vidareutvecklas därför för att bli mer genomgående. Referenshantering, metod och analys är exempel på sådant som ska bedömas med högre krav och systematik. Ett fakultetsfinansierat studentstödande projekt, ”Supplemental instruction” (SI) syftar till att motverka tidiga avhopp och medverka till ökad måluppfyllelse. SI möjliggör samverkan mellan studenter och fungerar stödande tidigt i utbildningen, samt erbjuder ’äldre’ studenter ett meriterande och arvoderat mentorskap. Under studentens första termin görs en uppföljning av studieresultat i form av ”Early Alert”, ett delprojekt

⁵ Hedlund, 2017, Genomströmning vid förskolläraryrket, Malmö högskola

inom universitetsprojektet "Studenten i centrum", för breddad rekrytering och breddat deltagande. Syftet är att tidigt fånga upp studenter i riskzonen, kartlägga orsaker, lyssna till deras behov och uppmärksamma dem på vilka stödåtgärder som erbjuds vid universitetet. Studenter som inte har tagit några poäng under första terminen kontaktas och erbjuds studievägledning. Därefter görs återkommande uppföljningar av studenters studieresultat i VFU och HFU. Studievägledande samtal genomförs vid behov. Vid underkännande av VFU-kurs kallas studenten till samtal om studiesituationen. Eftersom avhopp visat sig ske i samband med den första VFU-kursen organiseras från ht 2018 möten mellan nya och 'äldre' studenter tidigt i utbildningen och inför före VFU-kurs I. Syftet är att följa upp frågor och förhindra avhopp genom erfarenhetsutbyten.

En strukturförändring genomförs med start ht 2018 som ett resultat av studenters och lärares kursvärderingar, återkommande diskussioner och kvalitetsarbete inom utbildningen.

- Antalet VFU-perioder minskar från fem till fyra. I termin fem kommer VFU-kursen istället att omfatta 12 hp, vilket medger en längre sammanhållen tid i partnerförskolan och möjlighet till den fördjupning som studenter efterfrågar.
- Integrerade UV-mål om totalt 12 hp avseende ledarskap, specialpedagogik, värdegrund och vetenskapsteori läggs i fyra UV-kurser som därmed ökar i omfattning från 9 till 12 hp. Detta möjliggör fördjupning inom områden som både studenter och lärare ser behov av att utveckla i relation till yrkesutövning och profession. Övriga integrerade UV-mål om 12 hp fördelas i tre ämnesdidaktiska kurser och en kurs om verksamhetsutveckling. Dessa UV-mål berör specialpedagogik, förskoledidaktik, undervisning och bedömning, samt organisation, kvalitetsarbete och ledarskap.
- UV-kurs "Omsorgsetik och pedagogiskt ledarskap" läggs i första terminen för att studenten tidigt ska tillgodogöra sig kunskaper om etik i sociala relationer och ledarskap och som sedan tillämpas och fördjupas.
- De fyra ämnesdidaktiska kurserna kopplas till ett pågående forskningsprojekt om undervisning och sambedömning i förskola. I dessa kurser ingår verksamhetsintegrerade dagar på förskolan för att studenten kontinuerligt ska kunna knyta teoretiska studier till praktiska erfarenheter och därmed förstärka sin insikt om sambandet mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.
- Kursen "Examensarbetet i fördjupningsämnet" flyttas från termin 6 till sista terminen, för att studenten ska tillgodogöra sig fler kurser med AL och VFU-kurser innan hen genomför sitt självständiga arbete.

Sommaren 2018 anordnar vi en sommarkurs i akademisk litteracitet för studenter som har behov av att utveckla sin vetenskapliga och skriftliga förmåga, "Akademiskt skrivande för lärarutbildningen", och kursen "Grundläggande musik", för studenter som vill söka förskollärarytbildning med musikprofil, men behöver grundläggande kunskaper för att klara studierna. Ytterligare sommarkurser med andra fokus kommer att anordnas till stöd för studenter att klara sin utbildning inom planerad tid.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Studenter i förskolläraryrket vid Mau erbjuds många möjligheter att påverka och engagera sig på olika nivåer, och Maus policy för studentinflytande vägleder arbetet. En student inom förskolläraryrket har möjlighet att framföra synpunkter på en kurs direkt till lärarna inom kursen, eller/och genom kursutvärderingar. Övergripande synpunkter kan lyftas till programrådet direkt eller via studentrepresentanter, alternativt förmedlas i slutet av utbildningen genom programutvärderingen. Självklart finns även möjligheten att kontakta studentkåren för att framföra synpunkter, få råd eller själv engagera sig i något av fakultetens alla beslutande och beredande organ. Genom studentkåren väljer studenterna representanter till samtliga beslutande och beredande organ på universitets- och fakultetsnivå, bland annat till fakultetens styrelse, utbildningsnämnd, strategiska grupp och verksamhetsråd (ledningsgrupper), VFU-råd och kursplanesamordningsgrupp. Studentkåren ansvarar för att informera om de förtroendeuppdrag de tillsätter vilket de gör under uppropet för nya studenter samt genom affischer, sociala medier och olika kampanjer. Studentkåren kommer även att få en egen webbplats där alla studenter vid Mau kommer att erbjudas information om utbildningsbevakning och möjligheter att utöva inflytande. Studentkåren medverkar vid uppropet, och för att säkerställa att studentkårens information når ut till alla studenter kommer kåren framöver också att bjudas in senare i utbildningen för att bland annat informera studenter i anslutning till det tillfälle då studentkåren väljer representanter till olika fora.

För att samla in studenternas åsikter genomförs kursutvärderingar och programutvärderingar. Studenternas kursvärderingar och läroplanens analys sammanställs av kursansvarig i en kursrapport tillsammans med förslag på åtgärder. Sedan utbildningens start har kursrapporter sammanställts för alla genomförda kurser i utbildningen (med något enstaka undantag) och fungerar som utgångspunkt för uppföljning och kvalitetsutveckling i kursledargrupp och programråd. Återkoppling till studenter har dock inte alltid fungerat optimalt. För att kursutvärderingsprocessen ska fungera i alla delar har dekan beslutat (december 2016 respektive mars 2018) att kursrapporter ska skrivas oavsett svarsfrekvens i kursvärderingarna, samt att kursrapporter för fakultetens campusförlagda kurser ska publiceras i anslutning till kursplaner på universitetets webbsida. För att stärka den kontinuerliga uppföljningen ska ansvaret för registrering av kursrapporter flyttas från den centrala administrationen till institutionernas administratörer. Kursutvärderingsprocessen följs upp årligen genom att institutionerna rapporterar till universitetets utbildningsberedning.

Utvärderingsprocessen fungerar trots detta inte optimalt. Framför allt har vi svårt att engagera studenter att besvara summativa kursvärderingar, vilket innebär att valida analyser blir svåra att genomföra. Kursansvariga har prövat olika varianter för kursvärdering, exempelvis gruppvisa diskussioner med inlämning inom seminarium, eller digitala värderingar i samband med avslutande examinationer. Svarsfrekvensen i kursvärderingarna varierar men är generellt låg. Det leder till att kursrapporter i större utsträckning bygger på lärares och kursansvarigs erfarenheter, och att återkoppling ibland uteblir. Medverkande studenter i programråd har vidare framfört kritik gentemot kursrapporter, och menar att analyser av studentvärderingar är inkonsekventa och läroplanstyrda. En kritik vi tagit till oss och något vi hoppas kunna åtgärda genom ett pågående pilotprojekt. Pilotprojektet (2017-2018) syftar till att

förstärka studenters delaktighet i utvärdering och kursplanering. En struktur för systematik i uppföljning och återkoppling ska prövas. Strukturen ska utgå från högskoleförordningen, Maus och fakultetens beslut och riktlinjer, och omfatta hela kursutvärderingsprocessen inklusive kursrapporter. Rutiner för återkoppling till berörda lärare och prefekter ska ingå. Projektet består av två delar:

- Studenter (tidigt i utbildningen) medverkar i hela kursutvärderingsprocessen i kurser i musikprofilen.
- Lärare och studenter (sent i utbildningen) analyserar kursrapporter i syfte att dessa ska utformas på ett sätt som tydligt inbegriper studenternas röster. Ett annat syfte är att kursrapporterna ska utformas på ett sätt som gör dem likvärdiga och jämförbara.

Som en del av utvärderingsprocessen ingår en återträff med alumner i syfte att fånga upp idéer och tankar om den utbildning de har genomgått och få syn på hur vi kan utveckla utbildningen (se nedan). En målsättning med projektet är också att få fram studentrepresentanter i varje årskull för att framöver kunna etablera ett studentråd där studenterna väljer representanter till programnämnden. I projektet ingår lärare och studenter, och studenter som deltar i projektet arvoderas. Avstämningar sker i programrådet utifrån studenters och lärares redogörelser, och studenterna dokumenterar med en kortfattad beskrivning samt reflektioner. Projektet ska utvärderas i programrådet, med intentionen att kunna iscensätta ett reviderat system för kursvärdering, kursrapport och återkoppling i programmet från och med vt 2019.

Vi har under de senaste åren genomfört och prövat olika former för programvärdering, både halvvägs i utbildningen och i samband med sista kursen, men också insett svårigheten att värdera helhet och resultat innan utbildningen är avslutad och kunnat prövas. Sedan 2017 erbjuds studenterna svara på en enkät, vars resultat publiceras på webbsidan för program, VFU och respektive kurs. Svarsfrekvensen på enkäten är låg och kompletteras därför med ett uppföljande samtal ett år efter avslutad utbildning. Studenter informeras och anmäler intresse för att medverka i samband med utbildningsavslutning. Vid 2017 års avslut fick studenterna information om och kunde anmäla sig till en alumnträff, och i januari 2018 träffade ledningen för utbildningen ca tio alumner för ett samtal. Trots ett begränsat antal deltagande uppfattades samtalet som mycket givande för båda parter.

Trots att det saknas tydliga strukturer för representation och återkoppling inom nuvarande programråd har vi aktivt medverkande studenter. Ett flertal satsningar och justeringar i utbildningens olika delar har genomförts som en direkt konsekvens av studenters synpunkter och förslag. Några exempel på dessa är önskemål om framtagande av en gemensam mall för kursguide, kontinuerliga omgrupperingar i studenternas arbetslag, fler inslag av specialpedagogiska frågor och fördjupning inom området, tydliggörande och fler tillfällen för utvecklande av akademiska skrivande och analys, samt förtydligande av genus och normkritik i utbildningen.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Utbildningen förbereder studenten för ett föränderligt arbetsliv genom att hen växelvis deltar i campusförlagd och verksamhetsförlagd utbildning. VFU-kurserna är fördelade jämnt över utbildningen. Redan under den första terminen ingår en introduktionsperiod för att studenten ska få en inblick i yrket och möjlighet att överväga sitt yrkesval. Introduktionsperioden är inte poängsatt och examineras inte. Inför den första kontakten med partnerförskolan hålls en föreläsning om juridik med relevans för förskola.

En av de bärande idéerna bakom Maus partnersamverkan är att studenten ska ges möjlighet att förstå förskollärayrkets förutsättningar och fördjupa sin förståelse av de processer som äger rum på förskolan. Studenten har därför sin huvudsakliga placering på *en* förskola under hela sin utbildningstid. Det stärker också studentens känsla av identitet och sammanhang och innebär att förskolan i växande grad kan se studenten som en del i arbetslaget kring barnen, vilket befrämjar studentens insikt i vad det innebär att vara förskollärare. En annan fördel är att studenten har tillgång till sin förskola för att genomföra uppgifter i campusförlagda kurser och på så sätt utvecklar förståelse för samband mellan teori och praktik. Genom detta upplägg ges studenten möjlighet att kontinuerligt använda sina teoretiska kunskaper i praktiken och att bearbeta sina erfarenheter från praktiken inom de campusförlagda studierna. Från antagning 2018 stärks detta ytterligare genom ett delvis nytt och forskningsanknutet upplägg av kurserna i ämnesdidaktik (se Uppföljning, åtgärder och återkoppling). Eftersom det är värdefullt att också få inblick i en annan förskolas verksamhet genomför studenter som är placerade på övningsförskolor två till fem dagar av en VFU-kurs på en förskola med andra förutsättningar än den egna partnerförskolan. I VFU-kursens avslutande examination (ett kollegialt samtal) ska studenten kunna föra ett jämförande resonemang och föra in olika perspektiv i förhållande till kursens frågeställningar.

VFU-kursernas lärandemål uttrycker högt ställda krav, och en förutsättning för att nå kursmålen är att studenten snabbt kan komma in i förskolans verksamhet i varje kurs för att fortsätta och vidareutveckla arbetet från den förra kursen. VFU-kurserna har tre lärandemål som vardera uttrycker krav för utvecklingsområdena analys- och reflektionsförmåga, didaktisk och omsorgsetisk kompetens respektive kommunikativt och demokratiskt ledarskap, samt ett fjärde mål som innebär att studenten ska göra en självvärdering av sin professionsutveckling. Betygsättningen sker utifrån en tregradig skala. För varje VFU-kurs finns texter och matriser i skriften "På väg mot förskollärayrket" vilka konkretiserar kursernas lärandemål och bildar underlag för handledning och bedömning av studentens professionsutveckling. VFU-läraren sätter betyg utifrån eget och handledares underlag. Lärandemålen i respektive VFU-kurs bedöms enligt följande: 1) Fullgjord verksamhetsförlagd utbildning som dokumenteras av studentens handledare i ett skriftligt bedömningsunderlag baserat på de tre utvecklingsområdena analys- och reflektionsförmåga, didaktisk och omsorgsetisk kompetens samt kommunikativt och demokratiskt ledarskap. 2) Ett seminarium baserat på studentens egen dokumentation av verksamhet. 3) En skriftlig självvärdering där studenten identifierar sitt behov av ytterligare kunskap och kompetens utifrån en värdering av de egna insatserna i kursen. Bedömningen består även av ett dokumenterat trepartssamtal mellan student, examinator och handledare där studentens pedagogiska verksamhet följs upp.

I syfte att åstadkomma en bedömningsprocess med hög kvalitet och goda förutsättningar för en likvärdig bedömning finns en gemensam struktur för alla VFU-kurser, "Ramverk för bedömningsprocessen i verksamhetsförlagd utbildning i förskolläraryrket". Inom denna struktur bygger VFU-läraren in en progression som ger studenten goda förutsättningar att nå kursens mål. Ramverket ger stöd och struktur för studenten att genomföra uppgifter samt för handledaren att handleda studenten och att lämna bedömningsunderlag till VFU-läraren i enlighet med kursmål samt texter och progressionsmatriser. För att äga tillträde till nästkommande VFU-kurs måste tidigare kurser i VFU vara godkända. Endast ett omtentamenstillfälle erbjuds. Om tveksamheter uppstår avseende en students möjlighet att fullfölja utbildningen med godkänt resultat, sker ett samtal om studentens studiesituation så snart som möjligt. Det gäller hela utbildningen. Det finns regelverk och rutiner för omplacering av en student i samband med ifrågasatt kvalitet i handledning eller på partnerförskola samt då det saknas handledare. Genom att studenten har sin huvudsakliga placering på en förskola underlättar det för handledare att uppmärksamma när något inte fungerar och tidigt kunna kontakta studentens VFU-lärare.

Vår bedömning är att utbildningen förbereder studenten för att möta förändringar i arbetslivet. Den student som utbildat sig till förskollärare vid Mau besitter kunskaper och kompetenser som är användbara inom såväl skolväsendet som andra arbetslivskontexter. Studenten tillägnar sig ämnesmässiga kunskaper och generiska färdigheter och förmågor i enlighet med examensmålen i HFU och VFU. Vi redovisar hur innehåll, genomförande och utformning förbereder studenten för ett föränderligt arbetsliv och hur studenten ges möjlighet att koppla samman praktik och teori under Måluppfyllelse.

Samverkan mellan Mau och våra partners sker på olika nivåer, regionalt samverkanråd (se nedan), VFU-råd med representation från skolsamhället och studentkåren, programråd, partnerskoldagar med VFU-ansvariga, VFU-lärare, förskolechefer, rektorer, och kommunsamordnare m.fl. Årligen bjuds handledare från partnerförskolor in till en handledardag där aktuella frågor kring förskola kopplat till studenternas VFU diskuteras tillsammans med VFU-lärare. Därtill genomförs handledarutbildning på grundnivå och avancerad nivå. Seminarier och andra möten där Maus och förskolornas lärare samverkar genomförs således regelbundet. I dessa återkommande fora återkopplas och diskuteras kvalitetsarbete och fördjupad samverkan. Partnerskapet regleras i ett ramavtal som omfattar organisation och kvalitetssäkring/ kvalitetsutveckling. Ramavtalet preciserar samverkan mellan kommunerna och fristående för-/skolor i Skåne och Blekinge, Lunds universitet, Högskolan Kristianstad och Malmö universitet. Lärosätenas och kommunala och fristående för-/skolors representanter träffas fyra gånger årligen i ett regionalt samverkanråd för skollagsstyrda verksamheter för att diskutera VFU-relaterade frågor såsom dimensionering och forskning. Ett forskningsprojekt om trepartssamtalet bedrivs inom det regionala samverkanrådet och omfattar medverkan från ovanstående tre lärosäten. Projektet återkopplas i form av avstämningar i Maus olika samverkanfora där VFU-lärare och externa partners medverkar. Ramavtalet följs kontinuerligt upp för att ytterligare förstärka det gemensamma kvalitetsarbetet och tydliggöra parternas ansvarsområden. En arbetsgrupp med bred representation ska ta fram ett förslag på ett reviderat ramavtal som remissas och förankras med förvaltningschefer under 2018. Erfarenheter och resultat från försöksverksamheten med övningsförskolor ska beaktas samtidigt som en process ska initieras som syftar till att fler förskolor ska bjudas in i fördjupad samverkan när försöksverksamheten med övningsförskolor upphör.

De förskolor som ingår i försöksverksamheten har tecknat ett tilläggsavtal med kriterier för förstärkt kvalitet genom koncentration av studenter, handledarutbildning, särskilt yrkesskickliga förskollärares medverkan i HFU och en struktur för att studenters examensarbeten ska kunna knytas till förskolors utvecklingsarbete. Förvaltningscheferna avgör vilka förskolor som har en systematik för kvalitetsarbete

och som i kraft av denna har förutsättningar att medverka i försöksverksamheten. En dag om året genomförs en uppföljningsdag med medverkande för-/skolor. Inför denna genomför Mau och för-/skolorna swot-analyser utifrån kriterierna i tilläggsavtalet. Analyserna följs upp under utvärderingsdagen bland annat i seminarier som fokuserar utvecklingsområden. Förskolor som varit framgångsrika redovisar sitt arbete. Studenter medverkar i seminarier och i presentationer av goda exempel. Dagen inleds med att Mau presenterar en sammanställning av de styrkor och utvecklingsområden som definierats av universitetet och förskolorna utifrån respektive parts ansvarsområden. Sammanställningen återkopplas därutöver till samtliga partner och studenter genom publicering på Maus webbsida tillsammans med annan information som rör VFU.

Exempel på utvecklingsområden som hittills har definierats är behovet av beforskning av VFU i samarbete mellan universitet och förskolor, särskilt yrkesskickliga förskollärares medverkan i HFU i högre utsträckning samt utvecklad struktur och incitament för att knyta examensarbeten till förskolornas verksamhet. Fler arenor för medverkan av särskilt yrkesskickliga förskollärare utvecklas efterhand inom försöksverksamheten. För att ytterligare förstärka studentens incitament att genomföra det självständiga arbetet i relation till förskolans verksamhet har ramverket förtydligats, och betonar att trepartssamtalet ska ge utrymme och stöd åt studenten att identifiera tänkbara forskningsområden i partnerförskolans utvecklingsarbete. Förskolorna behöver utveckla former för att engagera studenter i/för deras systematiska kvalitetsarbete. Därför sker erfarenhetsutbyten i olika fora där framgångsrika upplägg presenteras. En handledarutbildning ges också på avancerad nivå (fortsättningskurs) med syfte att ge förutsättningar för lärare att driva utvecklingsarbete, vilket på sikt kan resultera i att studenters examensarbeten kan bidra till förskolornas utvecklingsarbete.

Maus kontinuerliga utvärderingar visar att VFU fungerar väl, men de har också pekat på utvecklingsbehov.⁶ Ett sådant utvecklingsbehov är att vidareutveckla arbetet med rättssäker examination av VFU, bland annat genom att säkerställa att VFU-lärare, handledare och studenter utvecklar en gemensam förankring, tolkning och förståelse för lärandemål, bedömningskriterier och andra dokument som används i handledning och bedömning. Uppföljning av betygsstatistik visar på ett behov att ytterligare kommunicera och stärka kriterierna för betyget Väl godkänd. I det systematiska kvalitetsarbetet har därför det ovan nämnda ramverket för bedömningsprocessen tagits fram i dialog med VFU-lärare, handledare och studenter. Ramverket har implementerats under 2017 och utvärderas under våren 2018 i ett forskningsprojekt där bedömningsfrågor inom VFU är i fokus. Uppdraget delas av två forskare och omfattar 60 % av en tjänst under 2018. En skriftlig rapport ska presenteras i december 2018. De utvärderingar som hittills gjorts med studenter i samband med kursavslut och med VFU-lärare, handledare och studenter i olika fora visar att ramverket har gett resultat. Studenten får formativt stöd att uppnå kursmålen, och handledaren får en struktur för handledning och bedömning av studenten. I syfte att förstärka en gemensam förankring, tolkning och förståelse av lärandemål, betygskriterier samt texter och matriser i skriften "På väg mot förskolläraryrket" har samtliga VFU-lärare genomgått en utbildning om fyra seminarier under 2016 och 2017. I den obligatoriska utbildningen av nya VFU-lärare är ramverket en viktig del. Ramverket ingår också i utbildningen av VFU-handledare. I uppföljningsarbetet har ett utvecklingsbehov avseende VFU-lärares samtalsmetodiska kompetens definierats och utbildningsinsatser kommer att genomföras under 2018.

Från våren 2018 utvärderas samtliga VFU-kurser med en digital enkät (dvs från antagning 2017). Studenternas svar kommer att sammanställas på en aggregerad nivå och återkopplas till VFU-lärarna i

⁶ Åkesson 2015, 2016, Utvärdering av verksamhetsförlagd utbildning vid Fakulteten för lärande och samhälle, Malmö högskola

lärarlagsmöten samt till förskolor i olika samverkanfora där kvalitet i VFU kontinuerligt följs upp och där kvalitetsutveckling i utbildningens i dess helhet (även i HFU) återkopplas och diskuteras. Återkopplingen till studenterna sker genom att resultatet diskuteras inom ramen för de kursutvärderingar som VFU-läraren gör i varje kurs. Resultaten från utvärderingarna publiceras på webbsidan för VFU vilken är en plattform för information och återkoppling till förskolor, studenter och VFU-lärare. På så sätt blir resultaten tillgängliga för berörda intressenter. Den sista kursdagen består (utöver examination) av kursutvärdering som vanligtvis genomförs i samtalsform. Utvärderingen dokumenteras av VFU-läraren och återkopplas till studenterna i nästkommande VFU-kurs. VFU-läraren återkopplar också till förskolor och till universitetets VFU-organisation då det är relevant. Det ingår i VFU-lärens uppdrag att följa upp och säkerställa kvalitet i studentens VFU, samt rapportera eventuella brister till VFU-organisationen som kontaktar berörd förskola. En gång per termin följer Maus VFU-koordinatorer upp kvaliteten i förskolorna tillsammans med VFU-ansvariga, kommunsamordnare, förskolechefer och förvaltningschefer, vilka är ytterst ansvariga för att förskolor upprätthåller och utvecklar kvaliteten i VFU i enlighet med ingångna avtal.

Sedan 2010 genomförs alumnenkäter med två års mellanrum i samarbete med övriga lärosäten som bedriver förskol-/läraryrket. Resultatet av enkäten hanteras i programråd med student- och partnermedverkan samt i olika samverkanfora med Mau och intressenter i VFU. Det finns ännu inte en utvecklad alumnverksamhet, men vi har initierat ett alumnprojekt (2017) som rör både HFU och VFU, och som kommer att utvecklas framöver (se Uppföljning, åtgärder och återkoppling, Studentperspektiv).

Förskolorna ansvarar för att göra sina egna utvärderingar och att återkoppla till studenter och universitetet i olika fora såsom den ovan beskrivna årliga uppföljningsdagen. Ett utvecklingsområde för förskolorna är att ha en långsiktig strategi för att hantera omsättning av handledare och koordinatörer för att kvaliteten VFU ska kunna upprätthållas. Mau initierar till samtal och erfarenhetsutbyte om detta och andra kvalitetsdrivande frågor under bland annat partnerdagar. Varje termin anordnas arbetsmarknadsdagar där studenterna erbjuds en möjlighet att träffa framtida arbetsgivare. Under våren 2018 anordnade regionens lärosäten med läraryrket och kommunförbunden i Skåne en inspirationsdag för förskol-/läraryrket på en gymnasieskola där verksamma lärare och förskollärare berättade om sitt yrkesval och delade med sig av sina erfarenheter.

Sammanfattningsvis har vi en utvecklad systematik och en organisation för att utveckla utbildningens yrkesrelevans tillsammans med berörda intressenter: studenter, lärare och externa partners (handledare, samordnare, koordinatörer, förskolechefer/rektorer, kommunsamordnare och förvaltningschefer). Information, synpunkter och kunskap från lärare på förskolorna tas tillvara i flertalet återkommande fora då lärare från lärosätet och partnerförskolor träffas. Vi genomför forskning och utvärdering av VFU. Vi har rutiner och arenor för att kontinuerligt återkoppla till berörda intressenter om utvecklingsbehov, åtgärder och förändringar. Vårt deltagande i försöksverksamheten med övningsförskolor har bidragit till förstärkt kvalitet vad gäller innehåll, utformande och genomförande av VFU. Maus och partnerförskolornas samverkan har stärkts. Förstärkt handledarkompetens genom obligatorisk utbildning är ett av många exempel på att försöksverksamheten har medfört ökad kvalitet i studentens utbildning. Eftersom försöksverksamheten utvärderas av UKÄ i särskild ordning redovisas inte detta resultat här.